

Πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος

Αφιέρωμα

για τη νομιμοποίηση εσόδων
από εγκληματικές δραστηριότητες και
τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας

Γράφουν οι:
Παναγιώτης Κυριακόπουλος
Χρήστος Βλ. Γκόρτσος
Θάνος Στεφανίδης
Βασίλης Παναγιωτίδης

Συνοπτική παρουσίαση του Παραρτήματος 4 της ΠΔΤΕ 2577/2006

ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Διευθυντή, Διεύθυνση Εποπτείας Πιστωτικού Συστήματος, Τράπεζα της Ελλάδος

Εισαγωγή

Η αποτροπή του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας αποτελεί ένα από τα πιο σημαντικά θέματα στην ατζέντα της διεθνούς οικονομικής κοινότητας (FATF, IMF, ΕΕ, κ.λπ.) και κατά ανάλογο τρόπο αντιμετωπίζεται από τον έλληνα νομοθέτη, σύμφωνα με το ν. 2331/1995 (όπως τροποποιείται με το ν. 3424/05). Ο πρόσφατος νόμος έχει εξουσιοδοτήσει (άρθρο 4 παρ. 9α, β) τις αρμόδιες εποπτικές αρχές να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για αποτελεσματική εφαρμογή, όχι μόνο σύμφωνα με το γράμμα, αλλά και το πνεύμα του.

Η επιτυχής αντιμετώπιση της προτεραιότητας αυτής συναρτάται άμεσα με την ύπαρξη κουλτούρας πρόληψης της εγκληματικής αυτής συμπεριφοράς που πρέπει να ενσωματώνεται στη στρατηγική, όχι μόνο των εποπτευόμενων επιχειρήσεων, αλλά και όλων των εμπλεκόμενων αρχών.

Στο πλαίσιο της ανάγκης αυτής, μετά τις αλλαγές που επέφερε ο νέος νόμος 3424/2005, υπήρξε επιβεβλημένη η αλλαγή της Εγκυκλίου Διοίκησης της Τραπέζης της Ελλάδος 16/2004, με την ένταξη του αντικείμενου της πρόληψης του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας στο γενικότερο εποπτικό πλαίσιο των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου των πιστωτικών ιδρυμάτων, της ΠΔΤΕ 2577/2006 με τις αναγκαίες προσαρμογές.

Και αυτό γιατί η ΤτΕ θεωρεί ότι το θέμα αυτό προϋποθέτει ολοκληρωμένη αντιμετώπιση, καθώς δεν αποτελεί αντικείμενο μιας τυπικής υποχρέωσης συμμόρφωσης σε ένα μεμονωμένο εποπτικό αντικείμενο, αλλά ένα σημαντικό κίνδυνο, τον οποίο οι ίδιες οι τράπεζες οφείλουν να εντοπίζουν, παρακολουθούν και περιορίζουν στο μέγιστο βαθμό.

Ως προς τις αρχές που θεσπίζει ο ν. 3424/2005, την εξειδίκευση από εποπτικής πλευράς, μέσω του Παραρτήματος 4 της ΠΔΤΕ 2577/2006, και τη συνεπακόλουθη προσαρμογή στην εποπτική προσέγγιση της ΤτΕ, θα ήθελα να επισημάνω τα εξής:

1. Ο νόμος 3424/2005 (άρθρο 5)

Ο νόμος αυτός προβλέπει ότι η ΤτΕ και οι λοιπές αρμόδιες αρχές μπορούν με αποφάσεις τους, μεταξύ άλλων:

- να εξετάζουν όχι μόνο τη φύση των συναλλαγών αλλά και στοιχείων που αφορούν συναλλασσόμενους με βάση την κατά κίνδυνο προσέγγιση,
- να εξειδικεύουν τα κριτήρια που οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη τους τα εποπτευόμενα από αυτές πρόσωπα κατά τον έλεγχο τυχόν σύνδεσης συναλλαγών με ML/FT, καθώς και
- να ορίζουν πρόσθετες υποχρεώσεις των προσώπων αυτών για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή των διατάξεων του νόμου.

Στο πλαίσιο αυτό η ΤτΕ σε συνεργασία με τις αρμόδιες υπηρεσίες των πιστωτικών ιδρυμάτων προχώρησε στην υλοποίηση των παραπάνω υποχρεώσεων, αναμορφώνοντας το εποπτικό και ρυθμιστικό πλαίσιο, εντάσσοντας το ξέπλυμα χρήματος και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας στο γενικότερο Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου των Τραπεζών (ΣΣΕ) της ΠΔΤΕ 2577/2006, θεωρώντας ότι ο κίνδυνος που δημιουργείται είναι εξίσου σημαντικός με τους λοιπούς κινδύνους που αντιμετωπίζουν οι τράπεζες.

2. Παράρτημα 4 της ΠΔΤΕ 2577/2006

Εξειδικεύοντας τις ως άνω γενικές αρχές, μέσω του Παραρτήματος 4 που αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της ΠΔΤΕ 2577/2006, το ξέπλυμα χρήματος αντιμετωπίζεται ως εξής:

- Με τη θέσπιση υποχρέωσης ύπαρξης στρατηγικής και πολιτικών τόσο σε επίπεδο τράπεζας όσο και σε επίπεδο ομίλου (*Παράρτημα 4 της ΠΔΤΕ 2577/2006, Γενικές Διατάξεις*).
- Με τη θεσμοθέτηση σε όλα τα πιστωτικά ιδρύματα της λειτουργίας της Κανονιστικής Συμμόρφωσης και, εφόσον πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις, με τη σύσταση Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης (*ΠΔΤΕ 2577/2006 κεφ. Vγ*). Ο επικεφαλής της κανονιστικής συμμόρφωσης αναλαμβάνει ειδικές αρμοδιότητες στον τομέα αυτό, εισηγείται μέτρα ενίσχυσης της αποτελεσματικότητας της εφαρμογής των υποχρεώσεων και λειτουργεί ως σημείο επικοινωνίας, για τα θέματα ευθύνης του, με τις αρμόδιες αρχές και τα αρμόδια όργανα της Τράπεζας της Ελλάδος, παρέχοντας τις αναγκαίες πληροφορίες (*Παράρτημα 4 της ΠΔΤΕ 2577/2006, κεφ. 5.1.4*).

Τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να προσαρμόσουν τις πολιτικές και τα συστήματά τους απέναντι στους πελάτες τους με κύριες παραμέτρους:

- Την διαρκή παρακολούθηση πελατών και συναλλαγών, βάσει σύγκρισης της αναμενόμενης συναλλακτικής συμπεριφοράς με την κίνηση του λογαριασμού και αξιολόγησης των αποκλίσεων.
- Την υποχρέωση της κατά κίνδυνο αξιολόγησης των πελατών και συναλλαγών των εποπτευόμενων ιδρυμάτων και την εφαρμογή των αντίστοιχων μέτρων επιμέλειας.

Αναπόσπαστο τμήμα των προσαρμογών αυτών είναι η θέσπιση διαδικασιών πιστοποίησης της εφαρμογής. Για το λόγο αυτό προβλέπεται, μεταξύ άλλων, ότι οι συντασσόμενες εκθέσεις της εσωτερικής επιθεώρησης, καθώς και των εξωτερικών ελεγκτών για την αξιολόγηση του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου (ΣΕΕ) μιας τράπεζας προκειμένου να θεωρούνται πλήρεις, θα πρέπει να περιλαμβάνουν ειδική αναφορά ως προς την τήρηση διαδικασιών πρόληψης ξεπλύματος χρήματος και χρηματοδότησης τρομοκρατίας και ειδικότερα ως προς την αξιολόγηση και ταξινόμηση κατά βαθμίδα κινδύνου των πελατών/συναλλαγών και του συνδυασμού τους.

Αναγνωρίζεται ότι η καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες δεν μπορεί να είναι αποτελεσματική χωρίς τη συνδρομή της πληροφορικής. Η ανάπτυξη εξειδικευμένων πληροφοριακών συστημάτων μειώνει δραστικά το χρόνο εντοπισμού, διερεύνησης, εξακρίβωσης και επίσημης αναφοράς στα αρμόδια θεσμικά όργανα τέτοιων περιπτώσεων.

Κυριότερα χαρακτηριστικά αυτών των συστημάτων θα πρέπει να είναι:

- Η δυνατότητα κεντρικής επεξεργασίας των πληροφοριών που λαμβάνονται από όλες τις βασικές τραπεζικές εφαρμογές.
- Η ύπαρξη ποσοτικών και ποιοτικών κανόνων-κριτηρίων με βάση τους οποίους θα χαρακτηρίζονται ως «ύποπτες» οι συναλλαγές και οι συναλλακτικές συμπεριφορές και η ενσωμάτωση της τυπολογίας της ΤτΕ, την οποία οφείλουν να προσαρμόσουν με βάση τις εξελίξεις ή και νέες πρακτικές που αναπτύσσονται στον τομέα αυτό και απαιτούν κατάλληλη εκπαίδευση και ενημέρωση των υπαλλήλων.

Η παραμετροποίηση των κανόνων-κριτηρίων, με αντίστοιχης έκτασης προσαρμογές, είναι εξίσου αναγκαία.

Εντάσσεται λοιπόν η αντιμετώπιση του ξεπλύματος χρήματος στα συστήματα εσωτερικού ελέγχου των τραπεζών με προφανείς συνέπειες και στη διαμόρφωση της εποπτικής προσέγγισης του θέματος από την ΤτΕ.

Εποπτική προσέγγιση της ΤτΕ

Είναι φανερό ότι ο έλεγχος της τήρησης των κανόνων, μέσω ελέγχου παραστατικών, δεν μπορεί και δεν θα είναι πλέον το μοναδικό πεδίο αξιολόγησης των πολιτικών και διαδικασιών από την ΤτΕ. Γι' αυτό σημαντικό ελεγκτικό αντικείμενο αποτελεί η συνολική αξιολόγηση της επάρκειας και της αποτελεσματικότητας των συστημάτων που το εποπτευόμενο ίδρυμα έχει υιοθετήσει για την αντιμετώπιση του κινδύνου να χρησιμοποιηθεί για ξέπλυμα χρήματος ή χρηματοδότηση τρομοκρατίας.

Στα πεδία αξιολόγησης περιλαμβάνονται:

- Η αξιολόγηση της στρατηγικής της διαδικασίας λήψης αποφάσεων και της κατανομής αρμοδιοτήτων, η επάρκεια της πολιτικής και η εμπλοκή της διοίκησης σε θέματα CDD είναι η κρίσιμη προϋπόθεση για τη θεραπεία των προβλημάτων που είχαν παρουσιαστεί στο παρελθόν, ως αποτέλεσμα, μεταξύ άλλων, και της έμφασης στο βραχυπρόθεσμο κόστος σε μεγαλύτερο βαθμό από το μακροπρόθεσμο όφελος σε όρους εμπιστοσύνης του κοινού προς τις τράπεζες.
- Κατά την εφαρμογή των πολιτικών αξιολογείται η επάρκεια των κριτηρίων αποδοχής ή μη της σχέσης με τους πελάτες με τυποποιημένες διαδικασίες, και
- Η ταξινόμηση των πελατών σε συνδυασμό με το είδος της συναλλαγής. Η ταξινόμηση αλλά και το profile του πελάτη δεν είναι μια στατική εικόνα αλλά μια δυναμική διαδικασία, στην οποία τα αρμόδια στελέχη πρέπει να έχουν ενεργή συμμετοχή ώστε να προσαρμόζονται στις διαρκώς εξελισσόμενες τεχνικές του ML. Η αποκάλυψη, για παράδειγμα, της ταυτότητας του beneficial owner με σχετική δήλωση από το νόμιμο εκπρόσωπο off shore εταιρείας δεν ισχύει μόνο για τις νέες αλλά και για τις παλαιές εταιρείες-πελάτες. Η δυναμική αξιολόγηση του κινδύνου σημαίνει διαφορετικές οδηγίες κατά περιοχή δραστηριότητας, καθώς και κατά είδος και εύρος κινδύνου, θέμα που μαζί με την ενσωμάτωση στη στρατηγική του ιδρύματος αποτελεί τη σημαντικότερη παράμετρο για την αποτελεσματικότητα της εφαρμογής των μέτρων και ενδιαφέρει άμεσα τις εποπτικές αρχές. Η ανάγκη αυτή απαιτεί διαρκή εκπαίδευση των υπαλλήλων.
- Η θέσπιση και εφαρμογή των κατάλληλων διαδικασιών σε επίπεδο ομίλου, που αποτελεί ένα από τα πιο κρίσιμα θέματα που τίθενται σε νέα βάση.
- Τα αντίστοιχα συστήματα ελέγχου για όλα τα προηγούμενα πεδία δηλ., την περιοδική αξιολόγηση του σχεδιασμού και της εφαρμογής ως προς τις διαδικασίες αποδοχής, ταξινόμησης κ.λπ.

Η ολοκληρωμένη αξιολόγηση από την ΤτΕ θα οδηγήσει σε σχηματισμό κρίσης τόσο για το σχεδιασμό όσο και για την εφαρμογή των πολιτικών.

Η ΤτΕ, έχοντας να αντιμετωπίσει το γενικό θέμα που τίθεται από τα εποπτευόμενα ιδρύματα και τους φορείς, θεωρεί ότι η μετάβαση από την προσέγγιση της αξιολόγησης προκαθορισμένων κριτηρίων στην προσέγγιση με βάση τον κίνδυνο και τον έλεγχο της ύπαρξης των κατάλληλων μηχανισμών, απαιτεί διαφοροποιήσεις ανάλογα με την τράπεζα στο πλαίσιο της αρχής της αναλογικότητας, χωρίς όμως να θίγεται η αποτελεσματικότητα των ρυθμίσεων.

Σημαντική αλλαγή όμως απαιτείται και στην «αντίδραση» της εποπτικής αρχής σε περίπτωση που εντοπισθούν ουσιαστικές αδυναμίες του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου. Ένα σχετικό θέμα που συζητήθηκε αρκετά κατά τη φάση των διαβουλεύσεων με την ΕΕΤ, είναι ο προβληματισμός των τραπεζών του κατά πόσο η μετάβαση σε ένα νέο σύστημα αξιολόγησης θα δημιουργήσει ερμηνευτικά προβλήματα στην πράξη και βαθμό αβεβαιότητας.

Είναι γεγονός ότι η διάκριση μεταξύ καθορισμού γενικών ή εξειδικευμένων κανόνων διέπει όλα τα επίπεδα και τομείς της εποπτικής παρακολούθησης και αξιολόγησης.

Όμως τα θέματα που ανακύπτουν δεν θεωρώ ότι είναι τόσο σημαντικά και θα επιλυθούν σε εύλογο διάστημα με βάση την προαναφερθείσα αρχή της αναλογικότητας, ανάλογα δηλαδή με την πολυπλοκότητα των συναλλαγών, την ταχύτητα προσαρμογής και βέβαια την ιστορία των παραλείψεων κάθε περίπτωσης. Πάντως τόσο η ΤτΕ όσο και οι ξένοι φορείς αναγνωρίζουν ότι η εφαρμογή είναι πολύ πιο απαιτητική από τη διατύπωση αρχών.

Είναι όμως αναπόφευκτο ότι οι τυχόν ελλείψεις ή αδυναμίες θα αντιμετωπίζονται από την ΤτΕ συνολικότερα ως αδυναμία μηχανισμών και έλλειψη κατάλληλων στελεχών, κουλτούρας, πολιτικών, σχεδιασμού και ιδίως ελέγχου των διαδικασιών. Έτσι, όπως και στις άλλες περιπτώσεις κινδύνων, οι εν λόγω αδυναμίες θα συνεκτιμούνται κατά την ικανοποίηση αιτημάτων όπου η αξιολόγηση της επάρκειας των συστημάτων έχει πρώτη εποπτική προτεραιότητα.

Από την άλλη πλευρά η αξιολόγηση των τραπεζών από την ΤτΕ σε χαμηλή βαθμίδα επάρκειας απαιτεί τη συχνότερη παρακολούθησή τους.

Αυτό θα επιτρέψει την καλύτερη αξιοποίηση του ανθρώπινων πόρων κατά τους επιτόπιους ελέγχους.

Προκλήσεις

Οι σημαντικότερες προκλήσεις που καλούμαστε να αντιμετωπίσουμε ως εποπτική αρχή, κατά την εφαρμογή της νέας προσέγγισης, στο πλαίσιο συστημάτων εσωτερικού ελέγχου βάσει της ΠΔΤΕ 2577/2006 και τη μετάβαση από μια rule-based approach σε μια κυρίως risk-based approach:

- Μετατόπιση του βάρους από τα υποκαταστήματα στον Compliance Officer.
- Αξιολόγηση αποτελεσματικότητας AML/CFT συστήματος σε επίπεδο ομίλου (οριστικοποιείται η υπουργική απόφαση για προσδιορισμό ομίλου). Ειδική βαρύτητα σε χώρες όπου παρατηρείται σημαντική επέκταση των ελληνικών τραπεζών.
- Ενεργή παρακολούθηση της διαδικασίας υιοθέτησης πληροφοριακών συστημάτων από τα εποπτευόμενα ιδρύματα (καταληκτική ημερομηνία 31.5.2007).
- Συνεχής αναβάθμιση της τυπολογίας μέσω τεχνικών κειμένων FATF, ώστε να υπάρχει έγκαιρη αντίδραση στις σύνθετες τεχνικές ML που παρατηρούνται σε διεθνές επίπεδο.

Θεωρούμε τέλος ότι η ριζική αναδιοργάνωση και ενίσχυση της Εθνικής Αρχής, που προβλέπεται με το ν. 3424/2005, θα συμβάλει ουσιαστικά στη συνεργασία με τις εποπτικές αρχές και ιδίως την ΤτΕ. Η ανατροφοδότηση από την Εθνική Αρχή έχει ζωτική σημασία για την αποτελεσματική εποπτεία του πιστωτικού συστήματος.

Συνεργασία σε διεθνές επίπεδο

Τέλος, στο πλαίσιο της ευρύτερης συζήτησης σε ευρωπαϊκό επίπεδο για μείωση του διοικητικού κόστους των ρυθμίσεων ή και των επικαλύψεων, η ΤτΕ συμβάλλει αποφασιστικά με τη συμμετοχή της στην Anti-Money Laundering Task Force, η οποία ξεκίνησε τη λειτουργία της υπό την καθοδήγηση της CEBS και επικεντρώνει το ενδιαφέρον της στην ενοποίηση των εποπτικών πρακτικών και στη διασφάλιση ίσων όρων ανταγωνισμού.

Παράλληλα η πρόσφατη ανακοίνωση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών, σχετικά με τη δημιουργία Συντονιστικής Επιτροπής, στην οποία θα συμμετέχουν οι τρεις εποπτικές αρχές του χρηματοπιστωτικού τομέα (Τράπεζα της Ελλάδος, Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς και Επιτροπή Εποπτείας Ιδιωτικής Ασφάλισης) θεωρείται ότι θα συμβάλει στον πλέον αποτελεσματικό συντονισμό, έτσι ώστε να αυξηθεί η αποδοτικότητα της εποπτείας και στον τομέα αυτό, με την αποφυγή επικαλυπτόμενων ρυθμίσεων και υποχρεώσεων.

Το νέο πλαίσιο αρχών για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας: μια συστηματική επισκόπηση

ΤΟΥ **ΧΡΗΣΤΟΥ ΒΛ. ΓΚΟΡΤΣΟΥ***

Επικουρου Καθηγητή Διεθνούς Οικονομικού Δικαίου, Γενικού Γραμματέα Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών

Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Το πλαίσιο αρχών για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (πρακτική γνωστή στην αγγλική ορολογία ως “money laundering” και στην ελληνική ως «ξέπλυμα χρήματος») και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας καθορίζεται πλέον, από το Νοέμβριο του 2006, στην ομώνυμη απόφαση 231/4/13.10.2006 (εφεξής απόφαση) της Επιτροπής Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων της Τράπεζας της Ελλάδος¹, η οποία συμπληρώνει, ως Παράρτημα 4, την ΠΔ/ΤΕ 2577/9.3.2006², σχετικά με το πλαίσιο αρχών λειτουργίας και κριτηρίων αξιολόγησης της οργάνωσης και των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων και σχετικές αρμοδιότητες των διοικητικών τους οργάνων.

Η απόφαση, η οποία χωρίζεται σε δέκα κεφάλαια και περιέχει τρεις πίνακες³, τροποποιεί σε σημαντικό βαθμό το καθεστώς που ίσχυε από το 2004 βάσει της Εγκυκλίου Διοίκησης της Τράπεζας της Ελλάδος 16/2.8.2004, η οποία καταργήθηκε. Η τροποποίηση αυτή κρίθηκε

* Επιθυμώ να εκφράσω θερμές ευχαριστίες στον κ. Βασίλη Παναγιωτίδη για ιδιαίτερα χρήσιμες παρατηρήσεις επί του κειμένου. Λάθη ή παραλείψεις βαρύνουν αποκλειστικά τον γράφοντα.

¹ Απόφαση ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006, ΦΕΚ Β 1626.

² ΠΔ/ΤΕ 2577/9.3.2006, ΦΕΚ Α 59.

³ Ο Πίνακας υπ' αριθμ. ΙΙΙ, λόγω του περιεχομένου του (τυπολογία ύποπτων συναλλαγών ξεπλύματος χρήματος και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας) κρίθηκε σκόπιμο να μη δημοσιευθεί στο Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως.

αναγκαία στο μέτρο που η Εγκύκλιος Διοίκησης 16/2.8.2004, αν και αποτέλεσε μια έγκαιρη –για το χρονικό σημείο υιοθέτησής της, δηλαδή πριν την ενσωμάτωση της 2ης Κοινοτικής Οδηγίας⁴ στο ελληνικό δίκαιο– και συστηματική προσέγγιση των βασικών αρχών για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας:

- δεν ανταποκρινόταν πλέον στα σύγχρονα δεδομένα λειτουργίας των πιστωτικών ιδρυμάτων στο πλαίσιο ομίλων, ενώ
- δεν λάμβανε, εκ των πραγμάτων, υπόψη τις σημαντικές τροποποιήσεις που επήλθαν στο ρυθμιστικό πλαίσιο της συγκεκριμένης θεματικής κατά το διάστημα που μεσολάβησε από την έκδοσή της.

Οι αυξημένες απαιτήσεις που εισάγονται σε ό,τι αφορά ιδίως τις διαδικασίες αναγνώρισης και πιστοποίησης της ταυτότητας των πελατών, της επίδειξης δέουσας επιμέλειας και της προσέγγισης του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας με βάση τον κίνδυνο, αποτελούν τρεις από τους σημαντικότερους νέους άξονες του πλαισίου αρχών που καθορίζονται με την απόφαση.

Οι ρυθμίσεις που καθιερώνονται με την απόφαση 231/4/13.10.2006 μπορούν συστηματικά να ενταχθούν σε δύο κύριες κατηγορίες:

- εκείνες που καθορίζουν τις βασικές αρχές και τα κριτήρια προσέγγισης του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας με βάση τον κίνδυνο⁵, και
- εκείνες που αναφέρονται στην υλοποίηση επαρκών πληροφοριακών συστημάτων για τη διαρκή παρακολούθηση και αντιμετώπιση του κινδύνου και τις αρμοδιότητες της μονάδας κανονιστικής συμμόρφωσης⁶.

Στόχος του παρόντος άρθρου είναι η συστηματική επισκόπηση του περιεχομένου της νέας απόφασης και η ανάδειξη των σημαντικότερων τροποποιήσεων που επήλθαν με αυτή σε σχέση με το προηγούμενο καθεστώς. Για το σκοπό αυτό εξετάζονται:

- η επίδραση στη διαμόρφωση της απόφασης του σχετικού διεθνούς και ευρωπαϊκού ρυθμιστικού πλαισίου (υπό 1),
- το πεδίο εφαρμογής της απόφασης (υπό 2),
- το πλαίσιο αρχών και η υιοθέτηση αποτελεσματικών διαδικασιών για τη διαρκή παρακολούθηση λογαριασμών και συναλλαγών (υπό 3),

⁴ Οδηγία 2001/97/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 4ης Δεκεμβρίου 2001 για την τροποποίηση της Οδηγίας 91/308/ΕΟΚ του Συμβουλίου για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, ΕΕ L 344, 28.12.2001, σελ. 76.

⁵ Απόφαση 231/4/13.10.2006, κεφάλαια 1, 2, 3 και 5, παρ. 5.1.

⁶ *Ibid*, κεφάλαια 2, παρ. 2.3. και 4 έως 9.

- τα καθήκοντα και οι αρμοδιότητες της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης (υπό 4),
- η εκπαίδευση και επιμόρφωση του προσωπικού (υπό 5), και
- οι λοιπές διατάξεις και οι πίνακες της απόφασης (υπό 6).

1. Το διεθνές και ευρωπαϊκό ρυθμιστικό πλαίσιο

Τόσο σε διεθνές όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο συναντώνται ειδικές νομικές πράξεις αναφορικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας⁷. Οι νομικές πράξεις και τα πρότυπα αυτά, έκδοσης μεταγενέστερης της Εγκυκλίου Διοίκησης 16/2.8.2004, έχουν ληφθεί σε μεγάλο βαθμό υπόψη σε ό,τι αφορά το περιεχόμενο της απόφασης και υπαγορεύουν αρκετές από τις διατάξεις της. Ειδικότερα:

(α) Ο κύριος φορέας από τον οποίο εκπορεύονται οι κανόνες του διεθνούς δικαίου⁸ για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες είναι η Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης (Financial Action Task Force, στη συνέχεια η “FATF”). Ο εν λόγω φορέας, ο οποίος δεν είναι διεθνής οργανισμός και υποστηρίζεται γραμματειακά από τον ΟΟΣΑ, συστάθηκε το 1989, μετά από πρωτοβουλία των αρχηγών των κρατών-μελών του G-7 κατά τη διάρκεια της ετήσιας Συνόδου του στο Παρίσι. Μέλη της FATF είναι 31 κράτη (στα οποία περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, τα επτά ιδρυτικά κράτη του G-7 και η Ελλάδα), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Συμβούλιο Συνεργασίας του Περσικού Κόλπου.

Το έργο της FATF συνίσταται στην καθιέρωση διεθνών προτύπων που στα πρώτα χρόνια λειτουργίας της αφορούσαν αποκλειστικά την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, τώρα πλέον όμως αφορούν και την καταστολή της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Για την επίτευξη του σκοπού της:

⁷ Για μια λεπτομερέστερη ανάλυση του διεθνούς και κοινοτικού κανονιστικού πλαισίου για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και την ενσωμάτωσή του στην ελληνική έννομη τάξη βλέπε, Χ.Β. Γκόρτοσος, «Το διεθνές και κοινοτικό κανονιστικό πλαίσιο για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και η ενσωμάτωσή του στην ελληνική έννομη τάξη», Δελτίο ΕΕΤ, Δ' Τρίμηνο 2005, αριθμός τεύχους 43.

⁸ Οι κανόνες που παράγουν οι διεθνείς οικονομικοί οργανισμοί και fora στο πλαίσιο της λειτουργίας τους διακρίνονται με βάση τη δεσμευτικότητά τους:

- σε κανόνες με νομικά δεσμευτικό χαρακτήρα που αφορούν σχεδόν αποκλειστικά την εσωτερική λειτουργία τους, και
- σε συστάσεις και κανόνες εν γένει «ήπιου διεθνούς οικονομικού δικαίου» (soft international economic law), είτε γενικής εφαρμογής (με τη μορφή προτύπων καλής συμπεριφοράς), είτε προς συγκεκριμένους αποδέκτες.

Στη δεύτερη αυτή κατηγορία εμπίπτουν οι κανόνες διεθνούς δικαίου που εκπορεύονται από την FATF (όπως και από την κατωτέρω αναφερόμενη Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία). Βλέπε σχετικά Στεφάνου – Γκόρτοσος (2005), Διεθνές Οικονομικό Δίκαιο, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 3-5.

- ως προς το πρώτο σκέλος, εξέδωσε το 1990 **40 Συστάσεις** “*Forty Recommendations on Money Laundering*”⁹, οι οποίες ισχύουν σήμερα όπως διαμορφώθηκαν μετά την τροποποίησή τους το 1996 και το 2003, προκειμένου να ληφθούν υπόψη οι εξελίξεις που έλαβαν χώρα εν τω μεταξύ στις πρακτικές και μεθόδους νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και να υπάρξει πρόνοια για την αντιμετώπιση μελλοντικών κινδύνων,
- ως προς το δεύτερο σκέλος, εξέδωσε το 2001 **9 Ειδικές Συστάσεις** “*Nine Special Recommendations on Terrorist Financing*”¹⁰, οι οποίες ισχύουν σήμερα όπως τροποποιήθηκαν και συμπληρώθηκαν (με την έκδοση και ένατης) το 2004.

(β) Περαιτέρω, σε διεθνές επίπεδο η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία, στο πλαίσιο ενός εκ των επικουρικών της στόχων, έχει διατυπώσει κατά καιρούς τις θέσεις της σε θέματα πρόληψης της χρησιμοποίησης του τραπεζικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και καταστολής της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, με στόχο την προώθηση της ομοιομόρφης ερμηνείας και αντιμετώπισης από τις εθνικές εποπτικές αρχές-μέλη της των βασικών ζητημάτων που ανακύπτουν. Στο πλαίσιο αυτό εκδόθηκε, μεταγενέστερα της Εγκυκλίου Διοίκησης 16/2.8.2004, η έκθεση με τίτλο “Consolidated KYC (Know Your Customer) Risk Management”¹¹, η οποία περιέχει διεξοδικές αρχές αναφορικά με τη διαχείριση του κινδύνου στο πλαίσιο της ακολουθούμενης διαδικασίας αναγνώρισης και πιστοποίησης της ταυτότητας των πελατών.

(γ) Το ισχύον κοινοτικό κανονιστικό πλαίσιο για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας βασίζεται σε τέσσερις νομικές πράξεις:

- την Οδηγία 2005/60/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Οκτωβρίου 2005, σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας¹²,
- την Οδηγία 2006/70/EK της Επιτροπής, της 1ης Αυγούστου 2006, για τη θέσπιση μέτρων εφαρμογής της Οδηγίας 2005/60/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά τον ορισμό του «πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου»

⁹ Οι 40 Συστάσεις, καθώς και τα ερμηνευτικά τους κείμενα, είναι δημοσιευμένες στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

www.fatf-gafi.org/

¹⁰ Οι εννέα Ειδικές Συστάσεις, καθώς και τα ερμηνευτικά τους κείμενα, είναι δημοσιευμένες στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

www.fatf-gafi.org/

¹¹ Οκτώβριος 2004.

¹² ΕΕ L309, 25.11.2005, σελ. 15.

και τα τεχνικά κριτήρια για την εφαρμογή της απλουστευμένης δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη και την εφαρμογή της εξαίρεσης σε περιπτώσεις άσκησης χρηματοπιστωτικής δραστηριότητας σε περιστασιακή ή πολύ περιορισμένη βάση¹³,

- τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1781/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Νοεμβρίου 2006, περί των πληροφοριών για τον πληρωτή που συνοδεύουν τις μεταφορές χρηματικών ποσών¹⁴, και
- την Απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου της 26ης Ιουνίου 2001 για το ξέπλυμα χρήματος, τον προσδιορισμό, τον εντοπισμό, τη δέσμευση, την κατάσχεση και τη δήμευση των οργάνων και των προϊόντων του εγκλήματος¹⁵.

Η Οδηγία 2005/60/ΕΚ (εφεξής 3η Οδηγία), η οποία θα πρέπει να ενσωματωθεί στην έννομη τάξη των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας έως την 15η Νοεμβρίου 2007, ενσωματώνει στο ευρωπαϊκό ρυθμιστικό πλαίσιο τις αναθεωρημένες 40 Συστάσεις του 2003 και ορισμένες από τις Ειδικές Συστάσεις της FATF. Η Οδηγία αυτή αντικατέστησε πλήρως την Οδηγία 91/308/ΕΟΚ¹⁶, όπως αυτή ίσχυε μετά τις τροποποιήσεις που επήλθαν με την Οδηγία 2001/97/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 4ης Δεκεμβρίου 2001¹⁷.

Η Οδηγία 2006/70/ΕΚ της Επιτροπής, η οποία θα πρέπει επίσης να ενσωματωθεί στην έννομη τάξη των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας έως την 15η Νοεμβρίου 2007, ρυθμίζει ορισμένα μέτρα εφαρμογής της βασικής Οδηγίας 2005/60/ΕΚ¹⁸.

Ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1781/2006, ο οποίος ισχύει από 1η Ιανουαρίου 2007, ενσωματώνει στο ευρωπαϊκό ρυθμιστικό πλαίσιο την Ειδική Σύσταση υπ' αριθμ. 7 (SR VII) της FATF, η οποία αφορά τις πληροφορίες που πρέπει να συνοδεύουν τον πληρωτή μιας μεταφοράς χρηματικού ποσού (ονοματεπώνυμο, διεύθυνση και αριθμό λογαριασμού) σε οποιοδήποτε νόμισμα και οποιαδήποτε χώρα, από και προς πάροχο υπηρεσιών πληρωμών εγκατεστημένο στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Τέλος, με την Απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου 2001/500/ΔΕΥ τα κράτη-μέλη κλήθηκαν να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα προκειμένου να μη διατυπώνουν ούτε να διατηρούν επιφυλάξεις όσον αφορά τα άρθρα 2 και 6 της Σύμβασης του Στρασβούργου (μέτρα δήμευσης και

¹³ ΕΕ L214, 4.8.2006, σελ. 29.

¹⁴ ΕΕ L345, 8.12.2006, σελ. 1.

¹⁵ ΕΕ L 182, 5.7.2001, σελ. 1. Νομική βάση αυτής της πράξης είναι τα άρθρα 31 (στοιχεία α, γ και ε) και 34 (παρ. 2, στοιχείο β) της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

¹⁶ ΕΕ L 166, 28.6.1991, σελ. 77.

¹⁷ ΕΕ L 344, 28.12.2001, σελ. 76.

¹⁸ Βλέπε ανωτέρω την υποσημείωση αρ. 13.

αδικήματα σχετικά με τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, αντίστοιχα)¹⁹. Καθιερώθηκαν επίσης διατάξεις σε σχέση με τις επιβαλλόμενες από τα κράτη-μέλη κυρώσεις επί των εγκλημάτων της παρ. 1 του άρθρου 6 της εν λόγω Σύμβασης, της δήμευσης περιουσιακών στοιχείων αξίας αντίστοιχης προς εκείνη των προϊόντων του εγκλήματος, καθώς και τον τρόπο αντιμετώπισης των αιτήσεων αμοιβαίας συνδρομής²⁰.

(δ) Καταληκτικά, αν και δεν εντάσσεται αμιγώς στην έννοια του διεθνούς και ευρωπαϊκού ρυθμιστικού πλαισίου, δεν θα πρέπει να διαφύγει της προσοχής μας η επίδραση που άσκησε στη διαμόρφωση της απόφασης η έκθεση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, που δημοσιεύτηκε τον Ιανουάριο του 2006, για την αξιολόγηση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος της Ελλάδας (Financial System Stability Assessment - FSSA)²¹.

2. Πεδίο εφαρμογής

Στο πεδίο εφαρμογής της απόφασης υπάγονται όλα τα πιστωτικά ιδρύματα που έχουν έδρα στην Ελλάδα, καθώς και τα υποκαταστήματα στην Ελλάδα πιστωτικών ιδρυμάτων με έδρα σε χώρα μέλος του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου ή και εκτός αυτού.

Η απόφαση εφαρμόζεται επίσης στα χρηματοδοτικά ιδρύματα που λαμβάνουν άδεια λειτουργίας και εποπτεύονται από την Τράπεζα της Ελλάδος. Ωστόσο, η Διεύθυνση Εποπτείας Πιστωτικού Συστήματος της Τράπεζας της Ελλάδος δύναται, κατ' εφαρμογή της εξουσιοδότησης του κεφαλαίου VII της ΠΔ/ΤΕ 2577/2006, να προσαρμόσει την έκταση ορισμένων υποχρεώσεων σε κατηγορίες χρηματοπιστωτικών οργανισμών με βάση την αρχή της αναλογικότητας²².

Ειδική πρόβλεψη γίνεται για τα υποκαταστήματα στην αλλοδαπή των πιστωτικών ιδρυμάτων που έχουν έδρα στην Ελλάδα²³. Σύμφωνα με τα οριζόμενα στο κεφ. ΙΙΙ και κεφ. Vγ της ΠΔ/ΤΕ 2577/2006, τα πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να εφαρμόζουν σε επίπεδο ομίλου²⁴

¹⁹ Απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου 2001/500/ΔΕΥ, άρθρο 1.

²⁰ *Ibid*, άρθρα 2-4.

²¹ IMF, "Greece: Financial System Stability Assessment, including Reports on the Observance of Standards and Codes on the following topics, Banking Supervision, Insurance Supervision, Securities Regulation, and Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism", 6 Ιανουαρίου 2006. Η έκθεση του ΔΝΤ είναι διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/sct/2006/cr0606.pdf>

²² Απόφαση 231/4/13.10.2006, Εισαγωγή.

²³ *Ibid*, Κεφάλαιο 6, παρ. 6.3.

²⁴ Με την επιφύλαξη, σύμφωνα με το άρθρο 4, παρ. 10 του ν. 2331/1995 όπως ισχύει, των Αποφάσεων του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών με τις οποίες θα ορίζεται η νομική έννοια του ομίλου και τα κριτήρια προσδιορισμού της μεγαλύτερης εταιρείας κάθε ομίλου.

πολιτικές, διαδικασίες και ελέγχους για την πρόληψη του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, και να ενημερώνουν την Τράπεζα της Ελλάδος για τυχόν αποκλίσεις της νομοθεσίας στη χώρα υποδοχής.

Στη συνέχεια του παρόντος άρθρου τα πιστωτικά ιδρύματα και οι χρηματοδοτικοί οργανισμοί που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής της απόφασης θα αναφέρονται ως εποπτευόμενα ιδρύματα (Ε.Ι.).

3. Πλαίσιο αρχών και υιοθέτηση αποτελεσματικών διαδικασιών διαρκούς παρακολούθησης λογαριασμών και συναλλαγών

3.1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Οι ρυθμίσεις του πλαισίου αρχών για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και η υιοθέτηση αποτελεσματικών διαδικασιών διαρκούς παρακολούθησης λογαριασμών και συναλλαγών, οι οποίες επιφέρουν σημαντικές αλλαγές σε σχέση με την Εγκύκλιο Διοίκησης 16/2.8.2004, περιλαμβάνονται στα κεφάλαια 1, 2 και 3 της απόφασης. Εκεί καθορίζονται διεξοδικά οι ακολουθούμενες από τα εποπτευόμενα ιδρύματα διαδικασίες αναγνώρισης και πιστοποίησης της ταυτότητας των πελατών τους, η εφαρμογή πολιτικών και διαδικασιών αποδοχής νέων πελατών και κατηγοριοποίησής τους με βάση τον κίνδυνο, καθώς και οι προϋποθέσεις ανάθεσης σε ενδιάμεσους ή τρίτα πρόσωπα της διαδικασίας αναγνώρισης και πιστοποίησης της ταυτότητας του πελάτη.

3.2. Διαδικασίες αναγνώρισης και πιστοποίησης της ταυτότητας των πελατών και επίδειξης δέουσας επιμέλειας

Με την απόφαση εισάγονται τρεις βασικές υποχρεώσεις προς τα πιστωτικά ιδρύματα και τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς:

- Απαγορεύουν το άνοιγμα και την τήρηση μυστικών και ανώνυμων λογαριασμών ή λογαριασμών που δεν εμφανίζονται με το πλήρες όνομα του δικαιούχου του λογαριασμού σύμφωνα με τα έγγραφα πιστοποίησης της ταυτότητας.
- Απαιτούν την αναγνώριση και πιστοποίηση της ταυτότητας των συναλλασσομένων (α) κατά τη σύναψη κάθε είδους συμβάσεων²⁵ και (β) κατά την εκτέλεση οποιασδήποτε συναλλαγής²⁶, το ποσό της οποίας είναι ισότιμο των 15.000 ευρώ τουλάχιστον, είτε διενεργείται με μια πράξη, είτε με περισσότερες που γίνονται την ίδια ημέρα ή ανάγονται στην ίδια έννομη σχέση.
- Οφείλουν να ζητούν από τον πελάτη, φυσικό ή νομικό πρόσωπο²⁷, εκείνα τα έγγραφα πιστοποίησης της ταυτότητάς του που είναι δύσκολο να παραποιηθούν ή να αποκτηθούν με παράνομο τρόπο, ανεξάρτητα από τον τύπο του τραπεζικού λογαριασμού ή των υπηρεσιών που παρέχονται²⁸.

Τέλος, τα εποπτευόμενα ιδρύματα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της απόφασης διασφαλίζουν ότι τα στοιχεία ταυτότητας των πελατών τους ενημερώνονται πλήρως καθ' όλη τη διάρκεια της επιχειρηματικής σχέσης.

²⁵ Όπως ενδεικτικά αίτηση ενοικίασης τραπεζικής θυρίδας ή άνοιγμα κοινού λογαριασμού.

²⁶ Όπως για παράδειγμα συναλλασσόμενος που ενεργεί για λογαριασμό τρίτου φυσικού προσώπου.

²⁷ Ειδικά για τις υποχρεώσεις διαφάνειας που θα πρέπει να ακολουθούν, στο πλαίσιο των όσων ορίζει η 3η κοινοτική Οδηγία, τα πιστωτικά ιδρύματα κατά την ταυτοποίηση των νομικών προσώπων, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διεξάγει από τις αρχές Ιανουαρίου 2007 σχετική μελέτη κόστους-ωφελειών. Η εν λόγω μελέτη αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το τέλος Μαρτίου.

²⁸ Ιδιαίτερης επισήμανσης χρήζει το γεγονός ότι η επέκταση των εγγράφων πιστοποίησης της ταυτότητας που ενδεικτικά μπορούν πλέον να χρησιμοποιήσουν τα εποπτευόμενα ιδρύματα (π.χ. πρόσφατος λογαριασμός οργανισμού κοινής ωφελείας, βεβαίωση του εργοδότη, εκκαθαριστικό σημείωμα οικονομικής εφορίας, επαγγελματική ταυτότητα κ.λπ.) κάλυψε την αναντιστοιχία που υπήρχε στο άρθρο 4, παρ. 1 του νόμου 2331/1995, όπως ισχύει, μεταξύ των απαιτούμενων στοιχείων ταυτότητας που οφείλουν να συλλέγουν τα εποπτευόμενα ιδρύματα και των εγγράφων πιστοποίησης που μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν (δηλαδή δελτίο αστυνομικής ταυτότητας, διαβατήριο ή άλλο δημόσιο έγγραφο).

3.3. Προσέγγιση του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας με βάση τον κίνδυνο

Σύμφωνα με την ΠΔ/ΤΕ 2577/9.3.2006²⁹ θα πρέπει να υφίστανται πολιτική και διαδικασίες αντίστοιχες με τον κίνδυνο κάθε πελάτη ή/και συναλλαγής. Βάσει της απόφασης³⁰, η οποία εξειδικεύει τις σχετικές διατάξεις της ΠΔ/ΤΕ 2577/9.3.2006, η πολιτική αυτή εκφράζεται με τη διαβάθμιση των πελατών σε τρεις τουλάχιστον κατηγορίες κινδύνου (α) χαμηλού, (β) κανονικού και (γ) υψηλού, και βασίζεται σε κριτήρια τα οποία αντανakλούν τις πιθανές αιτίες κινδύνων³¹. Η διαβάθμιση συνοδεύεται με αντίστοιχα μέτρα επιμέλειας, περιοδικής παρακολούθησης και ελέγχων που διαφοροποιούνται κατά κατηγορία πελατών ή/και συναλλαγών, ώστε να είναι σε θέση το Ε.Ι. να αποφασίσει εάν θα συνεχίσει ή θα διακόψει την επιχειρηματική σχέση.

Επιπλέον, τα εποπτευόμενα ιδρύματα οφείλουν να υιοθετήσουν, μέχρι την 31η Μαΐου 2007, επαρκή πληροφοριακά συστήματα και αποτελεσματικές διαδικασίες για τη διαρκή παρακολούθηση λογαριασμών και συναλλαγών, προκειμένου να ανιχνεύονται, να παρακολουθούνται και να αξιολογούνται συναλλαγές και πελάτες υψηλού κινδύνου.

Λαμβάνοντας υπόψη τη διεθνή και ευρωπαϊκή εμπειρία³², η απόφαση καταγράφει τις κατ' ελάχιστον κατηγορίες υψηλού κινδύνου (ανά πελάτη, συναλλαγή, χώρα ή γεωγραφική περιοχή) για τις οποίες τα εποπτευόμενα ιδρύματα υποχρεούνται να επιδεικνύουν *αυξημένη δέουσα επιμέλεια* ως προς τη διαβάθμιση των πελατών, επαναξιολογώντας τουλάχιστον ετησίως τους πελάτες και τη συναλλακτική τους σχέση. Οι κατ' ελάχιστον κατηγορίες υψηλού κινδύνου αφορούν ειδικότερα τα εξής:

- λογαριασμούς πελατών μη κατοίκων,
- λογαριασμούς πολιτικώς εκτεθειμένων προσώπων τρίτων χωρών, εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης,
- λογαριασμούς εταιρειών με ανώνυμες μετοχές,
- λογαριασμούς υπεράκτιων εταιρειών και εταιρειών ειδικού σκοπού,

²⁹ ΠΔ/ΤΕ 2577/9.3.2006, Κεφάλαιο II, παρ. 14.1-14.3.

³⁰ Απόφαση ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006, Κεφάλαιο 2, παρ. 2.1.

³¹ Ενδεικτικές παράμετροι ενός συστήματος αξιολόγησης και διαβάθμισης του κινδύνου αναφέρονται στο Κεφάλαιο 2, παρ. 2.2. της απόφασης 231/4/13.10.2006.

³² Συστάσεις 6, 7, 8 και 11 της FATF, άρθρο 13 της Οδηγίας 2005/60/ΕΚ, και άρθρο 2 της Οδηγίας 2006/70/ΕΚ της Επιτροπής.

- λογαριασμούς ενώσεων προσώπων μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα,
- λογαριασμούς διαχείρισης χαρτοφυλακίου σημαντικών πελατών,
- συναλλαγές χωρίς φυσική παρουσία του πελάτη,
- διασυνοριακές σχέσεις τραπεζικής ανταπόκρισης με τρίτες χώρες, εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης, και
- συναλλαγές από και προς χώρες οι οποίες δεν εφαρμόζουν επαρκώς τις συστάσεις της FATF.

Τέλος, προβλέπονται οι προϋποθέσεις³³ για την εφαρμογή μέτρων *απλουστευμένης δέουσας επιμέλειας* ως προς τον πελάτη, λαμβάνοντας υπόψη το άρθρο 11 της Οδηγίας 2005/60/EK³⁴, η δυνατότητα κατάρτισης από τα εποπτευόμενα ιδρύματα «Πίνακα Εξαιρέσεων», στον οποίο θα καταχωρούνται οι πελάτες τους των οποίων η οικονομική δραστηριότητα δικαιολογεί μεγάλο αριθμό συναλλαγών³⁵, και ο προσδιορισμός κριτηρίων ως προς τα χαρακτηριστικά πελατών και συναλλαγών μη αποδεκτού κινδύνου³⁶.

3.4. Εφαρμογή της διαδικασίας δέουσας επιμέλειας από τρίτα μέρη

Ακολουθώντας τις διατάξεις του διεθνούς και ευρωπαϊκού ρυθμιστικού πλαισίου³⁷, η απόφαση ρυθμίζει τις προϋποθέσεις κάτω από τις οποίες τα εποπτευόμενα ιδρύματα μπορούν να αναθέτουν σε ενδιάμεσους ή τρίτα πρόσωπα³⁸ τη διενέργεια της διαδικασίας αναγνώρισης και πιστοποίησης της ταυτότητας του πελάτη, με την επίδειξη της απαιτούμενης στις συναλλαγές επιμέλειας και υπό τον όρο ότι την τελική ευθύνη για την αναγνώριση και πιστοποίηση της ταυτότητας θα φέρει το εποπτευόμενο ίδρυμα³⁹.

³³ Απόφαση ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006, Κεφάλαιο 2, παρ. 2.5.

³⁴ Τα μέτρα εφαρμογής του άρθρου 11, παρ. 2 της Οδηγίας 2005/60/EK (άρθρο 3 της Οδηγίας 2006/70/EK της Επιτροπής), δεν ελήφθησαν υπόψη στην απόφαση.

³⁵ Απόφαση ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006, Κεφάλαιο 2, παρ. 2.6.

³⁶ *Ibid*, Κεφάλαιο 2, παρ. 2.7.

³⁷ Σύσταση 9 της FATF και άρθρα 14 έως 19 της Οδηγίας 2005/60/EK.

³⁸ Σύμφωνα με την απόφαση ως «τρίτα πρόσωπα» νοούνται τα εποπτευόμενα ιδρύματα τα οποία εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της απόφασης ή αντίστοιχα ιδρύματα που βρίσκονται σε τρίτη χώρα, εφόσον (α) υπόκεινται σε υποχρεωτική καταχώριση αναγνωρισμένη από το νόμο, (β) εφαρμόζουν μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη και μέτρα φύλαξης αρχείων, και (γ) υπόκεινται σε εποπτεία.

³⁹ Απόφαση ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006, Κεφάλαιο 3.

4. Καθήκοντα και αρμοδιότητες της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης

4.1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Στο Κεφάλαιο V, ενότητα Γ της ΠΔ/ΤΕ 2577/9.3.2006 ρυθμίζονται τα καθήκοντα και οι αρμοδιότητες της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης που οφείλουν να έχουν τα πιστωτικά ιδρύματα υπό προϋποθέσεις⁴⁰. Ένα από τα ειδικότερα καθήκοντα της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης⁴¹ είναι να διασφαλίζει ότι το πιστωτικό ίδρυμα συμμορφώνεται με το κανονιστικό πλαίσιο που σχετίζεται με την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Ο επικεφαλής μπορεί, κατά την κρίση του πιστωτικού ιδρύματος, και για λόγους αποτελεσματικότητας ή κόστους/οφέλους να αναλαμβάνει και τις ειδικές θεσμικές αρμοδιότητες στον τομέα αυτό κατά τα προβλεπόμενα στην ισχύουσα νομοθεσία⁴², να εισηγείται μέτρα ενίσχυσης της αποτελεσματικότητας της εφαρμογής των υποχρεώσεων και να λειτουργεί ως σημείο επικοινωνίας, για τα θέματα ευθύνης του, με τις αρμόδιες αρχές και τα αρμόδια όργανα της Τράπεζας της Ελλάδος, παρέχοντας τις αναγκαίες πληροφορίες.

4.2. Τήρηση αρχείου⁴³

Με την απόφαση καθιερώνονται τρεις βασικές υποχρεώσεις προς τα πιστωτικά ιδρύματα και τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς:

- η τήρηση για πέντε τουλάχιστον χρόνια, εκτός αν επιβάλλεται από διάταξη νόμου η τήρησή τους για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, των στοιχείων σχετικά με τις συμβάσεις και συναλλαγές,
- η διασφάλιση παροχής μιας σειράς πληροφοριών προς την Εθνική Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες⁴⁴ (εφεξής «Εθνική Αρχή»), και

⁴⁰ Υποχρέωση σύστασης αυτής της Μονάδας καθιερώνεται εφόσον το πιστωτικό ίδρυμα έχει εισαγάγει τις μετοχές του σε οργανωμένη αγορά ή το εντός και εκτός ισολογισμού ενεργητικό του υπερβαίνει το ποσό των 10 δισ. ευρώ ή διατηρεί θυγατρικές εταιρείες ή υποκαταστήματα στο εξωτερικό. Εναλλακτικά, οι αρμοδιότητες της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης μπορούν να ανατίθενται σε εξουσιοδοτημένους προς τούτο υπαλλήλους, μετά από έγκριση της Τράπεζας της Ελλάδος.

⁴¹ ΠΔ/ΤΕ 2577/9.3.2006, Κεφάλαιο V, ενότητα Γ, παρ. 5.7.

⁴² Νόμος 2331/1995, όπως τροποποιήθηκε με το νόμο 3424/2005, Εγκύκλιος ΤτΕ 16/2.8.2004, όπως εκάστοτε ισχύει.

⁴³ Απόφαση ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006, Κεφάλαιο 4, παρ. 4.1-4.3.

⁴⁴ Γνωστή και ως «Επιτροπή του άρθρου 7» του νόμου 2331/1995.

- η φύλαξη των στοιχείων και εγγράφων που σχετίζονται με έρευνες οι οποίες είναι σε εξέλιξη μέχρις ότου η Εθνική Αρχή επιβεβαιώσει ότι η διερεύνηση έχει ολοκληρωθεί και η υπόθεση έχει κλείσει⁴⁵.

4.3. Εντοπισμός, χειρισμός και αναφορά ύποπτων συναλλαγών⁴⁶

Η Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης και ειδικότερα το αρμόδιο στέλεχος για την πρόληψη του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας⁴⁷ οφείλουν να εξετάζουν με τη δέουσα επιμέλεια κάθε ύποπτη και ασυνήθη συναλλαγή που από τη φύση της μπορεί να συνδεθεί με νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα⁴⁸.

Εφόσον, μετά την εξέταση των συναλλαγών αυτών, υφίστανται αμφιβολίες ως προς τη νόμιμη προέλευση των κεφαλαίων, ακολουθείται η διαδικασία που ορίζεται στο άρθρο 4, παρ. 10, του νόμου 2331/1995, όπως ισχύει. Επιπλέον, οι αναφορές προς την Εθνική Αρχή πρέπει να περιλαμβάνουν συγκεκριμένα στοιχεία, ενώ οι αναφορές των υπαλλήλων, καθώς και οι αναφορές που εκδίδονται από τα πληροφοριακά συστήματα των εποπτευόμενων ιδρυμάτων, τηρούνται σε ειδικό φάκελο και φέρουν ημερομηνία και υπογραφή των υπαλλήλων⁴⁹.

Τέλος, προβλέπονται τα κατ' ελάχιστον καθήκοντα του αρμόδιου στελέχους για την πρόληψη του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και καθορίζονται οι κατάλληλες διαδικασίες και τα πρότυπα αναφορών των ύποπτων συναλλαγών προς την Εθνική Αρχή, σε εφαρμογή των αρχών του Κεφαλαίου V, ενότητα Γ παρ. 5.7. και 5.8. της ΠΔΤΕ 2577/2006.

⁴⁵ Σύμφωνα με την παράγραφο 4.3., εδάφιο β) της απόφασης ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006, η τήρηση του αρχείου μπορεί να γίνεται και με άλλες μορφές, εκτός από την τήρηση των πρωτοτύπων εγγράφων, π.χ. σε ηλεκτρονική μορφή.

⁴⁶ Απόφαση ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006, Κεφάλαιο 5, παρ. 5.1 και 5.2.

⁴⁷ Σύμφωνα με την παράγραφο 5.1.4., εδάφιο α) της απόφασης ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006, τα εποπτευόμενα ιδρύματα οφείλουν να ενημερώνουν την Τράπεζα της Ελλάδος για την ταυτότητα των προσώπων που ασκούν τα καθήκοντα του Αρμόδιου Στελέχους για την πρόληψη του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και για κάθε μεταβολή της.

⁴⁸ Σύμφωνα με την παράγραφο 5.1., εδάφιο β) της απόφασης ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006 ως ασυνήθης νοείται η συναλλαγή που δεν έχει προφανή οικονομικό ή νόμιμο σκοπό. Ως ύποπτη συναλλαγή νοείται εν γένει εκείνη που μπορεί να θεωρηθεί ότι είναι ασυμβίβαστη με τις γνωστές και νόμιμες εργασίες του πελάτη ή τις προσωπικές του δραστηριότητες ή με το συνηθισμένο κύκλο εργασιών του συγκεκριμένου λογαριασμού.

⁴⁹ Σύμφωνα με την παράγραφο 5.3. της απόφασης ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006 οι αναφορές μπορούν να τηρούνται σε ηλεκτρονικά αρχεία υπό την προϋπόθεση ότι θα πληρούν όρους ελεγχόμενης πρόσβασης, χρήσης κωδικού ταυτοποίησης χρήστη (user id) και ημερομηνίας.

4.4. Διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου και επικοινωνίας⁵⁰

Με τις διατάξεις του έκτου κεφαλαίου της απόφασης συμπληρώνονται και εξειδικεύονται οι σχετικές ρυθμίσεις της ΠΔ/ΤΕ 2577/9.3.2006⁵¹. Ειδικότερα θα πρέπει:

- όλοι οι υπάλληλοι να γνωρίζουν το πρόσωπο στο οποίο θα αναφέρουν τις πληροφορίες τους αναφορικά με συναλλαγές που πιστεύουν ή υποψιάζονται ότι στοχεύουν στο ξέπλυμα χρήματος ή στη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας,
- να υπάρχει ευκρινής και όσο το δυνατό πιο σύντομη οδός επικοινωνίας μέσω της οποίας διαβιβάζονται οι πληροφορίες για ύποπτες ή/και ασυνήθεις συναλλαγές στο αρμόδιο στέλεχος για την πρόληψη του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας,
- να κατανέμονται σαφείς ευθύνες και καθήκοντα για διασφάλιση της αποτελεσματικής διαχείρισης της πολιτικής και των διαδικασιών πρόληψης του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και την επίτευξη συμμόρφωσης με την απόφαση της Τράπεζας της Ελλάδος,
- να εφαρμόζονται σε επίπεδο ομίλου πολιτικές, διαδικασίες και έλεγχοι για την πρόληψη του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, και να ενημερώνεται η Τράπεζα της Ελλάδος για τυχόν αποκλίσεις της νομοθεσίας της χώρας υποδοχής⁵², και
- να περιλαμβάνεται στην έκθεση των εξωτερικών ελεγκτών και η αξιολόγηση της επάρκειας και της αποτελεσματικότητας λειτουργίας του συστήματος πρόληψης του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας⁵³.

4.5. Παροχή πληροφοριών στην Τράπεζα της Ελλάδος⁵⁴

Στο Κεφάλαιο 9 της απόφασης καθιερώνονται διατάξεις αναφορικά με την υποχρέωση γνωστοποίησης, από τα εποπτευόμενα ιδρύματα στη Διεύθυνση Εποπτείας Πιστωτικού Συστήματος της Τράπεζας της Ελλάδος, ετήσιας έκθεσης, η οποία θα πρέπει να περιλαμβάνει τις ακόλουθες πληροφορίες⁵⁵:

- ονοματεπώνυμο, θέση και στοιχεία της πράξης διορισμού του αρμόδιου στελέχους για την πρόληψη του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και του αναπληρωτή του,

⁵⁰ Απόφαση ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006, Κεφάλαιο 6, παρ. 6.1-6.4.

⁵¹ ΠΔ/ΤΕ 2577/9.3.2006, Κεφάλαιο II, παρ. 14.1-14.3 και Κεφάλαιο V, ενότητα Γ, παρ. 5.8.

⁵² Βλέπε το σχετικό σχόλιο της υποσημείωσης υπ' αριθμ. 21 του παρόντος.

⁵³ ΠΔ/ΤΕ 2577/9.3.2006, Παράρτημα 3, Κεφάλαιο IIε.

⁵⁴ Απόφαση ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006, Κεφάλαιο 9.

⁵⁵ Η ετήσια έκθεση θα πρέπει να υποβάλλεται εντός του Μαρτίου έκαστου ημερολογιακού έτους.

- αντίγραφο των διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου και επικοινωνίας που έχει εγγράφως θεσπίσει για να προλαμβάνει και εμποδίζει τη διενέργεια συναλλαγών που συνδέονται με νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και συνοπτικές πληροφορίες για τα σημαντικά μέτρα που λήφθηκαν ή/και διαδικασίες που υιοθετήθηκαν κατά τη διάρκεια του έτους⁵⁶,
- έλεγχοι που διενεργήθηκαν και τυχόν αδυναμίες που εντοπίστηκαν⁵⁷,
- αριθμός αναφορών ύποπτων ή/και ασυνήθιστων συναλλαγών που υποβλήθηκαν από υπαλλήλους προς το αρμόδιο στέλεχος και αριθμός αναφορών ύποπτων ή/και ασυνήθιστων συναλλαγών που υποβλήθηκαν από το αρμόδιο στέλεχος στην Εθνική Αρχή,
- εκπαιδευτικά σεμινάρια που παρακολούθησε το αρμόδιο στέλεχος και το περιεχόμενό τους, και
- πληροφορίες αναφορικά με την εκπαίδευση/επιμόρφωση που έγινε στο προσωπικό κατά τη διάρκεια του έτους, αναφέροντας τον αριθμό των σεμιναρίων που οργανώθηκαν, τη διάρκειά τους, τον αριθμό και τη θέση των υπαλλήλων που συμμετείχαν.

5. Εκπαίδευση και επιμόρφωση του προσωπικού⁵⁸

Στο κεφάλαιο 7 της απόφασης καθιερώνονται οι υποχρεώσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων και των χρηματοπιστωτικών οργανισμών να εκπονούν, παρακολουθούν και παρέχουν εκπαιδευτικά προγράμματα για τους υπαλλήλους τους. Η εκπαίδευση και επιμόρφωση, τόσο σε επίπεδο οργάνων διοικητικής διαχείρισης και υπηρεσιακών μονάδων των πιστωτικών ιδρυμάτων, όσο και σε επίπεδο προσωπικού έχει αποδειχτεί ότι συμβάλλει σημαντικά στην αποτελεσματικότητα του συστήματος αντιμετώπισης του κινδύνου από το ξέπλυμα χρήματος και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας⁵⁹.

⁵⁶ Με σκοπό τον περιορισμό του διοικητικού κόστους των εποπτευόμενων ιδρυμάτων, τα σχετικά με τις διαδικασίες και τους κανονισμούς στοιχεία δεν υποβάλλονται στην Τράπεζα της Ελλάδος εκ νέου, παρά μόνον εάν οι μεταβολές είναι σημαντικές και τροποποιούν το σύνολο των ρυθμίσεων.

⁵⁷ Οι πληροφορίες αυτές δεν διαβιβάζονται χωριστά εάν έχουν περιληφθεί στην Ετήσια Έκθεση της Μονάδας Εσωτερικής Επιθεώρησης, κατά τα οριζόμενα στο κεφ. Va, παρ. 2.13.2. και κεφ. VI, παρ. 1.

⁵⁸ Για τη σημασία της επιμόρφωσης και εκπαίδευσης του προσωπικού των Ε.Ι. στη συγκεκριμένη θεματική, βλέπε σχετικό άρθρο του κ. Β. Παναγιωτίδη στο αφιέρωμα του παρόντος Δελτίου ΕΕΤ.

⁵⁹ Χαρακτηριστική εν προκειμένω είναι και η πρόβλεψη της Σύστασης 15 της FATF, καθώς και το άρθρο 35, παρ. 1 της Οδηγίας 2005/60/ΕΚ.

6. Λοιπές διατάξεις και πίνακες

Στα κεφάλαια 8 και 10 της απόφασης καθιερώνονται, τέλος, διατάξεις αναφορικά με τις υποχρεώσεις των εποπτευόμενων ιδρυμάτων κατά τη διενέργεια ηλεκτρονικών μεταφορών κεφαλαίων και ζητήματα επιβολής κυρώσεων.

Σε σχέση με τις ηλεκτρονικές μεταφορές κεφαλαίων και με την επιφύλαξη της θέσης σε ισχύ του Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «για τις πληροφορίες σχετικά με τον πληρωτή που συνοδεύουν τις μεταφορές χρηματικών ποσών»⁶⁰, τα εποπτευόμενα ιδρύματα που λαμβάνουν εντολές για διασυνοριακή ηλεκτρονική μεταφορά κεφαλαίων, οφείλουν να περιλαμβάνουν στα σχετικά μηνύματα το ονοματεπώνυμο, τη διεύθυνση και, εφόσον τα προς μεταφορά κεφάλαια προέρχονται από λογαριασμό καταθέσεων που τηρείται στο πιστωτικό ίδρυμα που πραγματοποιεί τη μεταφορά, τον αριθμό λογαριασμού του εντολέα⁶¹.

Σε ό,τι αφορά τις κυρώσεις, ορίζεται ότι σε περίπτωση τυχόν παραβίασης διατάξεων της απόφασης, επιβάλλονται κυρώσεις σύμφωνα με το άρθρο 55Α του Καταστατικού της Τράπεζας της Ελλάδος και του άρθρου 22 του νόμου 2076/1992, όπως ισχύει⁶².

Τέλος, οι επισυναπτόμενοι πίνακες της απόφασης περιλαμβάνουν πληροφορίες οι οποίες αφορούν:

- τα εποπτευόμενα πιστωτικά ιδρύματα και χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς για τους σκοπούς της απόφασης ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006,
- τις χώρες και οργανισμούς που είναι μέλη της FATF, και
- τυπολογία ύποπτων συναλλαγών ξεπλύματος χρήματος και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, βασισμένη στην αντίστοιχη τυπολογία της FATF.

⁶⁰ Ακριβώς 35 ημέρες μετά τη δημοσίευση της απόφασης ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006 στο Φύλλο της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ο Κανονισμός (ΕΚ) 1781/2006 που ρυθμίζει κατά ομοιόμορφο τρόπο τις υποχρεώσεις των παρόχων υπηρεσιών πληρωμών που είναι εγκατεστημένοι στην Ευρωπαϊκή Ένωση κατά τη διενέργεια μιας ηλεκτρονικής μεταφοράς χρημάτων.

⁶¹ Σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 7 του νόμου 2331/1995 όπως τροποποιήθηκε από το νόμο 3424/2005. Εν προκειμένω χρήζει ειδικής επισήμανσης το γεγονός πως οι σχετικές διατάξεις του Κανονισμού (ΕΚ) 1781/2006, ο οποίος εφαρμόζεται από 1.1.2007, διαφοροποιούνται και υπερισχύουν έναντι αυτών του νόμου 2331/1995.

⁶² Νόμος υπ' αριθ. 2076/1992, Ανάλυση και άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων και άλλες συναφείς διατάξεις, ΦΕΚ Α 130.

ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Σεμινάριο ενημέρωσης

Σκοπός:

- Η συστηματοποιημένη αποτύπωση του νέου θεσμικού και ρυθμιστικού πλαισίου σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο, η παρουσίαση των βασικών χαρακτηριστικών του, η καταγραφή των πηγών και η επιλεκτική ανάλυση του περιεχομένου του διεθνούς και ευρωπαϊκού νομισματικού και χρηματοπιστωτικού δικαίου, καθώς και της ενσωμάτωσής του στην ελληνική νομοθεσία.
- Ο εφοδιασμός των συμμετεχόντων με έναν «κατάλογο αναφοράς» (reference list), καθώς το εκπαιδευτικό υλικό που συνοδεύει το σεμινάριο περιλαμβάνει, πέραν των σημειώσεων του εισηγητή,
  - ευρετήριο της σχετικής νομοθεσίας,
  - χρηστικό κατάλογο όλων των σχετικών ηλεκτρονικών διευθύνσεων σε CD ROM.

Συμμετέχοντες:

Στελέχη που απασχολούνται σε:

- μονάδες εσωτερικού ελέγχου,
  - μονάδες κανονιστικής συμμόρφωσης,
  - μονάδες διαχείρισης κινδύνων,
  - νομικές υπηρεσίες,
- καθώς και διευθυντές καταστημάτων τραπεζών.

Εισηγητής:

Χρήστος Βλ. Γκόρτσος: Γενικός Γραμματέας ΕΕΤ και Επικ. Καθηγητής Διεθνούς Οικονομικού Δικαίου, Πάντειο Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Διάρκεια: 8 ώρες

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

Ενότητα κύκλου πιστοποίησης «Διαχείριση κινδύνων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων»

Συμμετέχοντες:

Στελέχη και υπάλληλοι των Μονάδων

- Διαχείρισης Κινδύνων
- Κανονιστικής Συμμόρφωσης
- Εσωτερικού Ελέγχου
- Οργάνωσης
- Πληροφορικής
- Προσωπικού

χωρίς να αποκλείονται και στελέχη άλλων Μονάδων, καθώς ο λειτουργικός κίνδυνος ελλοχεύει σε κάθε τομέα δραστηριότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Εισηγητές:

Γεώργιος Κούτσιας: Στέλεχος της Υποδιεύθυνσης Λειτουργικού Κινδύνου, της Διεύθυνσης Διαχείρισης Κινδύνων της τράπεζας και του ομίλου της ΕΤΕ

Γεώργιος Παπαδημητρίου: CFA, FRM, PRM, Senior Manager, Risk Advisory Services Team, Ernst & Young

Λεωνίδας Χατζηκωνσταντής: Ph.D., Senior Manager, Risk Advisory Services Team, Ernst & Young

Κωνσταντίνος Τασάκος: Στέλεχος του Τομέα Ρυθμιστικών Θεμάτων της ΕΕΤ, υποψήφιος διδάκτορας Τμήματος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών Παντείου Πανεπιστημίου Αθηνών

Διάρκεια: 12 ώρες

Οι επιπτώσεις στα πιστωτικά ιδρύματα από την εφαρμογή στην πράξη των διατάξεων του Παραρτήματος 4 της ΠΔ/ΤΕ 2577/9.3.2006

ΤΟΥ **ΘΑΝΟΥ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗ**

Head of Compliance and Audit, HSBC Bank plc – Greece και ACO Greece του Ομίλου HSBC

Αισθάνομαι μεγάλη χαρά που μου δίνεται η ευκαιρία να παρουσιάσω τις απόψεις μου επί ενός θέματος που εκτιμώ ότι έχει απασχολήσει όλον τον τραπεζικό τομέα στην Ελλάδα το τελευταίο τρίμηνο: την εφαρμογή δηλαδή, της Απόφασης 231/4/13.10.2006 της Επιτροπής Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων της Τράπεζας της Ελλάδος ως Παράρτημα 4 της Πράξης Διοικητή 2577/9.3.2006 και τις επιπτώσεις που αυτή θα έχει στα πιστωτικά ιδρύματα και τους συναλλασσόμενους με αυτά.

Με τη δημοσίευση της Απόφασης 231 το Νοέμβριο 2006, η Τράπεζα της Ελλάδος έκανε μια δυναμική και αποφασιστική κίνηση προς το μέλλον, δίνοντας ένα προβάδισμα στη χώρα μας έναντι των υπολοίπων κρατών-μελών, με την ενσωμάτωση στο εθνικό μας κανονιστικό πλαίσιο των διατάξεων της Οδηγίας 2005/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας (3η Οδηγία). Ταυτόχρονα η Τράπεζα της Ελλάδος ανταποκρίθηκε με την Απόφαση αυτή σε πρόταση που περιλαμβάνεται στην έκθεση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (IMF), που δημοσιεύτηκε τον Ιανουάριο του 2006, σύμφωνα με την οποία η συνολική αποτελεσματικότητα στον τομέα της πρόληψης και καταστολής της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες έπρεπε να ενισχυθεί.

Οι επιπτώσεις που μια τέτοια πρωτοβουλία έχει για τη χώρα μας είναι αναμφισβήτητα θετικές, καθώς συμβάλλει στην ενίσχυση της εκτίμησης που επιθυμεί να απολαμβάνει η Ελλάδα από τους αρμόδιους φορείς της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι επιπτώσεις όμως αυτές συνοδεύονται και από σημαντικές προκλήσεις, στις οποίες ο τραπεζικός τομέας αγωνιά να ανταποκριθεί επάξια, στην προσπάθεια να επιτύχει μια αρμονική ισορροπία μεταξύ της πιστής

εφαρμογής των εν λόγω διατάξεων της Τράπεζας της Ελλάδος και της διατήρησης της ανταγωνιστικότητάς του, τόσο στην εγχώρια όσο και στη διεθνή αγορά.

Έχοντας υπόψη τις πιο πάνω, εν μέρει αντιτιθέμενες, επιπτώσεις θα ήθελα στη συνέχεια να αναφερθώ σε ορισμένα κύρια, κατά την εκτίμησή μου, σημεία των διατάξεων της Απόφασης 231, των οποίων η εφαρμογή στην πράξη θα έχει σημαντικό αντίκτυπο στα πιστωτικά ιδρύματα και κατ' επέκταση και στην πελατεία τους.

Αναγνώριση και πιστοποίηση της ταυτότητας του πελάτη (customer identification-verification)

Μια υποχρέωση που τα τελευταία χρόνια επιβαρύνει όλο και περισσότερο τα πιστωτικά ιδρύματα με σύνθετες και χρονοβόρες διαδικασίες που έρχονται σε αντίθεση με την επιτακτική ανάγκη τους να αυξήσουν, ή έστω να διατηρήσουν, το μερίδιό τους σε μια αγορά που γίνεται ολοένα πιο ανταγωνιστική, με το λιγότερο δυνατό κόστος και γραφειοκρατία.

Κατανοητός, βεβαίως, ο στόχος της Τράπεζας της Ελλάδος και δεν μπορεί παρά να είναι απόλυτα αποδεκτός από τα πιστωτικά ιδρύματα, τα οποία ασφαλώς θα συμβάλλουν στην κοινή προσπάθεια καταπολέμησης του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας «εκπαιδεύοντας», εκτός των άλλων, το συναλλακτικό κοινό επί της ευρύτερης σημασίας της «πιστοποίησης της ταυτότητας». Οι συναλλασσόμενοι θα πρέπει να διδαχθούν ότι επιβάλλεται, πλέον, να εντάξουν στην τραπεζική πρακτική τους την ανάγκη να φέρουν μαζί τους, όταν επισκέπτονται ένα πιστωτικό ίδρυμα, μια σειρά από έγγραφα για να αποδείξουν τα απαιτούμενα προσωπικά τους στοιχεία που μέχρι τώρα είχαν συνηθίσει απλά να «δηλώνουν». Ανάλογες υποχρεώσεις έχουν πλέον και οι εταιρείες, και κυρίως οι υπεράκτιες, που πρέπει να υποβάλουν επιπλέον νομιμοποιητικά έγγραφα.

Πιστεύω πως πολλοί από εμάς που ήμασταν στον τραπεζικό τομέα το 1995, όταν εκδόθηκε ο Νόμος 2331, θα θυμόμαστε τη σθεναρή αντίσταση που είχε αρχικά προβάλλει το συναλλακτικό κοινό στο να δώσει την ταυτότητά του στα πιστωτικά ιδρύματα για να κρατηθεί μια φωτοτυπία στα αρχεία των τελευταίων – κάτι που όμως ξεπεράστηκε με την πάροδο του χρόνου. Εδώ και αρκετά χρόνια δεν αποτελεί αυτό λόγο διένεξης μεταξύ πιστωτικών ιδρυμάτων και συναλλασσομένων.

Κατά τον ίδιο λοιπόν τρόπο εκτιμώ ότι η αναμενόμενη αρνητική στάση των συναλλασσομένων στο αρχικό στάδιο εφαρμογής της Απόφασης 231 θα μεταβληθεί με την πάροδο του χρόνου. Οι δυσκολίες θα είναι, ομολογουμένως, αρκετές, κυρίως για τους «πωλητές» των πιστωτικών ιδρυμάτων, τη λεγόμενη «μπροστινή γραμμή», καθώς προφανώς θα αποτελεί ανασχετικό παράγοντα της πώλησης το να επιμείνουν να προσκομίσουν οι πελάτες τα έγγραφα, είτε προσωπικά είτε εταιρικά, που πλέον απαιτούνται.

Οι εν προκειμένω Κανονιστικές Διατάξεις της Τράπεζας της Ελλάδος έχουν «τρέξει» πολύ πιο γρήγορα απ' ό,τι οι συνήθειες και η κουλτούρα του συναλλακτικού κοινού στην Ελλάδα μπορούν να αφομοιώσουν, με αποτέλεσμα να καλούνται σήμερα τα πιστωτικά ιδρύματα να βρουν τρόπους να καλύψουν τη διαφορά σε μηδενικό χρόνο και χωρίς κόστος.

Παρά ταύτα, όσο και ανυπέρβλητες να μοιάζουν στο στάδιο που βρισκόμαστε σήμερα οι δυσκολίες, είμαι πεπεισμένος ότι σε μερικούς μήνες θα αποτελούν παρελθόν. Προς αυτή την κατεύθυνση αναμένεται να συμβάλει σημαντικά και το διατραπεζικό φυλλάδιο που εκπονήθηκε με πρωτοβουλία της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών, και το οποίο με τρόπο απόλυτα κατανοητό ενημερώνει το συναλλακτικό κοινό για τις νέες του υποχρεώσεις έναντι των πιστωτικών ιδρυμάτων. Ευκαίριο θα ήταν, στην επόμενη έκδοση του εν λόγω διατραπεζικού φυλλαδίου, να συμμετέχει και η Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία με το κύρος της και το σεβασμό που απολαμβάνει στην ελληνική κοινωνία μπορεί να δώσει πρόσθετη αξία και βαρύτητα στην εν λόγω πρωτοβουλία.

Άλλο ένα πλεονέκτημα της εφαρμογής της πιστοποίησης της ταυτότητας του πελάτη βάσει αξιόπιστων εγγράφων σε αυτήν τη δεδομένη χρονική στιγμή είναι το γεγονός ότι προετοιμάζει τη χώρα μας καλύτερα για την ενσωμάτωση στο κανονιστικό μας πλαίσιο των σχετικών διατάξεων της 3ης Οδηγίας, καθώς έτσι καλύπτεται έγκαιρα ένα σημαντικό μέρος της πορείας που έτσι κι αλλιώς θα πρέπει να διανύσουμε. Συγχρόνως, όμως, δίνει –έστω πρόσκαιρα– και ένα ανταγωνιστικό πλεονέκτημα σε πιστωτικά ιδρύματα σε άλλες χώρες κράτη-μέλη, στις οποίες δεν έχουν εφαρμοστεί ακόμα τα ανάλογα μέτρα. Σε μια εποχή όπου τα σύνορα δεν αποτελούν πλέον εμπόδιο στη διασυνωριακή ροή των κεφαλαίων, η πιθανότητα να διαφύγουν κεφάλαια εκτός Ελλάδος λόγω της γραφειοκρατίας, έστω και για τους μήνες που θα χρειαστούν για να εφαρμοστούν τα αντίστοιχα μέτρα σε όλα τα κράτη-μέλη, είναι υπαρκτή. Ομολογουμένως, όμως, εξίσου υπαρκτή είναι και η ικανότητα των στελεχών των πιστωτικών ιδρυμάτων στη χώρα μας να μεθοδεύσουν τη μετάβαση στα νέα δεδομένα της 3ης Οδηγίας κατά τέτοιο τρόπο ώστε να διατηρηθεί η ισορροπία στην αγορά.

Προσέγγιση με βάση τον κίνδυνο (risk-based approach)

Το επόμενο σημείο της Απόφασης 231 στο οποίο θα ήθελα να σταθώ αφορά την προσέγγιση για την αποτροπή του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας με βάση τον κίνδυνο (risk-based approach).

Αυτού του είδους η προσέγγιση παρέχει διόλου ευκαταφρόνητες δυνατότητες στα πιστωτικά ιδρύματα, καθώς τους δίνεται η ευκαιρία να προσαρμόσουν στα δικά τους δεδομένα την πολιτική και τις διαδικασίες που απαιτούνται εν προκειμένω να εφαρμοστούν. Κατ' αυτόν τον τρόπο το κάθε πιστωτικό ίδρυμα έχει λύσεις απόλυτα προσαρμοσμένες στις ανάγκες του και δεν περιορίζεται στα πλαίσια μιας δογματικής και άκαμπτης γενικής πολιτικής.

Όπως βέβαια συμβαίνει με τις περισσότερες μακροπρόθεσμες επενδύσεις, έτσι και σε αυτήν την περίπτωση τα πιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει αρχικά να πραγματοποιήσουν μία σημαντική, από πλευράς κόστους, εργασίας και οργάνωσης, επένδυση σε μηχανογραφικά συστήματα και εκπαίδευση ανθρώπινου δυναμικού, έτσι ώστε να οικοδομήσουν το μηχανισμό που απαιτείται για την κατάταξη της πελατείας του σε κατηγορίες κινδύνου, τον εντοπισμό των ειδικών κινδύνων κατά πελάτη, προϊόν και συναλλαγή και τη διαρκή παρακολούθηση και έλεγχο των λογαριασμών και συναλλαγών.

Είναι σίγουρο πάντως ότι τα πιστωτικά ιδρύματα την επένδυση αυτή θα την αποσβέσουν σύντομα και η υποχρέωση να στήσουν τον πιο πάνω μηχανισμό εντός ολίγων μηνών θα τα ωθήσει στη βέλτιστη αξιοποίηση των απαιτούμενων πόρων για να υλοποιηθεί ένα έργο που, υπό διαφορετικές συνθήκες, θα πραγματοποιούνταν με αργούς ρυθμούς. Αξίζει επίσης να θυμόμαστε ότι το έργο αυτό είναι ένα σημαντικό εργαλείο για το κάθε πιστωτικό ίδρυμα, καθώς έχει πολλαπλά οφέλη. Είναι ένας σύγχρονος τρόπος για την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, καθώς: α) βασίζεται λιγότερο στην κοστοβόρα χειρωνακτική παρακολούθηση των συναλλαγών και λογαριασμών και περισσότερο στην αυτοματοποιημένη παρακολούθησή τους βάσει σύνθετων παραμέτρων, β) δίνει ευκαιρίες πώλησης στους πωλητές του πιστωτικού ιδρύματος, καθώς συμβάλλει στην καλύτερη κατανόηση της ευρύτερης εικόνας (profile) οικονομικής επιφάνειας και συναλλακτικών/επενδυτικών συνηθειών του πελάτη, και γ) προστατεύει το συμφέρον και την ακεραιότητα της πελατείας του πιστωτικού ιδρύματος, καθώς ελαχιστοποιεί τον κίνδυνο χρησιμοποίησης των λογαριασμών τους από επίδοξους εγκληματίες.

Ένα ακόμα πλεονέκτημα της προσέγγισης με βάση τον κίνδυνο είναι ότι δίνει την ελευθερία σε κάθε πιστωτικό ίδρυμα να ορίσει την έκταση και το βαθμό δέουσας επιμέλειας, επικαιροποίησης αρχείου και συνεχούς παρακολούθησης που θα υιοθετήσει για τον κάθε πελάτη του, ανάλογα με το πλήθος και την ποιότητα πληροφοριών που έχει γι' αυτόν κάθε στιγμή.

Έτσι ίσως είναι δυνατό να αποφευχθεί και το φαινόμενο της διενέργειας συνεχών επιτόπιων ελέγχων σε όλα τα πιστωτικά ιδρύματα από την Τράπεζα της Ελλάδος, ώστε τα πρώτα να μπορέσουν να επωφεληθούν από μία εποπτεία που μπορεί μεν να είναι ενισχυμένη, σε σχέση με το παρελθόν, αλλά θα χαρακτηρίζεται από την κριτική αξιολόγηση της ποιότητας της πολιτικής και της πληρότητας/αποτελεσματικότητας των διαδικασιών που το κάθε πιστωτικό ίδρυμα θα έχει εν τω μεταξύ αναπτύξει και εφαρμόσει.

Η υποχρέωση ανάπτυξης και υιοθέτησης, μέχρι τις 31 Μαΐου 2007, πληροφοριακού ηλεκτρονικού συστήματος και διαδικασιών λειτουργίας για τη διαβάθμιση πελατών, προϊόντων και συναλλαγών σε κατηγορίες κινδύνου και για τη διαρκή παρακολούθηση λογαριασμών και συναλλαγών με βάση τον κίνδυνο, είναι ίσως μία από τις κύριες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν αυτόν τον καιρό τα πιστωτικά ιδρύματα στη χώρα μας. Συγχρόνως, όμως, αποτελεί και μία ευκαιρία εκπαίδευσης του προσωπικού τους και συνεχούς βελτίωσης της λειτουργίας τους, καθώς είναι μια διαδικασία που δεν σταματά στις 31 Μαΐου 2007, αλλά αντίθετως απαιτεί συνεχή επανέλεγχο και αναθεώρηση για να συμβαδίζει με τις εξελίξεις και μεταβολές της χρηματοοικονομικής αγοράς και των συναλλακτικών πρακτικών.

Πολιτική αποδοχής πελατών (customer acceptance policy)

Το τελευταίο σημείο στο οποίο θα ήθελα να αναφερθώ αποτελεί και αυτό τμήμα της προσέγγισης με βάση τον κίνδυνο: αναφέρομαι στην υποχρέωση ανάπτυξης και εφαρμογής μιας πολιτικής αποδοχής νέων πελατών.

Παρ' ότι είναι η πρώτη φορά που εισάγεται ρητά η υποχρέωση αυτή σε Απόφαση της Τράπεζας της Ελλάδος για την πρόληψη του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, θεωρώ πως, ως φιλοσοφία, υπήρχε ανέκαθεν, έστω έμμεσα στους διάφορους σχετικούς με το θέμα Κανονισμούς της. Μπορεί τα πιστωτικά ιδρύματα να μην είχαν καταγράψει ποτέ ποια ήταν τα χαρακτηριστικά πελατών και συναλλαγών μη αποδεκτού κινδύνου, αλλά στην πραγματικότητα εφαρμόζαν μια ανάλογη πολιτική, καθώς δεν δέχονταν να συνάψουν συμβατική σχέση με έναν υποψήφιο πελάτη, ο οποίος δεν πληρούσε κάποια, μη ρητώς πάντοτε καθοριζόμενα, κριτήρια.

Η καταγραφή όμως της εν λόγω πολιτικής σε ενιαίο κείμενο θα γίνει κτήμα όλων των εμπλεκόμενων στο άνοιγμα λογαριασμών υπαλλήλων, θα εξασφαλίσει ενιαία εφαρμογή και θα προφυλάξει τα πιστωτικά ιδρύματα από λάθη και παραλείψεις που θα επέτρεπαν την αποδοχή πελατών επικίνδυνων για τη φήμη και την ακεραιότητά τους.

Συμπεράσματα

Εκτιμώντας συνολικά τις αναμενόμενες επιπτώσεις, θετικές ως επί το πλείστον, της εφαρμογής στην πράξη της Απόφασης 231 της Τράπεζας της Ελλάδος, θα συμφωνήσω με την άποψη που διατυπώνεται στην εν λόγω Απόφαση, ότι «η συλλογή και η κατοχή επαρκών πληροφοριών για έναν πελάτη, η χρήση τους για την εξακρίβωση της ταυτότητάς του, καθώς και η αξιολόγηση της συνολικής του εικόνας (profile) αποτελεί τη βάση όλων των διαδικασιών πρόληψης του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και το πιο αποτελεσματικό μέσο για την προστασία από αρνητικές επιπτώσεις στη φερεγγυότητα και τη φήμη των εποπτευόμενων ιδρυμάτων».

Η ενισχυμένη εποπτεία του τραπεζικού τομέα από την Τράπεζα της Ελλάδος αποτελεί παράγοντα διασφάλισης της ομαλής λειτουργίας του και εξασφαλίζει την εύρυθμη λειτουργία των πιστωτικών ιδρυμάτων και την προστασία των συμφερόντων των πελατών τους. Η επιβολή κανονιστικών μέτρων οφείλει πάντως να είναι πάντοτε εστιασμένη σε συγκεκριμένα προβλήματα και να είναι πρακτικά εφαρμόσιμη και αποτελεσματική. Πάνω απ' όλα, όμως, να συμβάλλει στην ανταγωνιστικότητα, τοπική και διεθνή, των τραπεζών που λειτουργούν στην Ελλάδα.

Για τους προαναφερθέντες λόγους, οι κανονιστικές ρυθμίσεις δεν θα πρέπει να επιφέρουν υπέρμετρο κόστος εφαρμογής στα πιστωτικά ιδρύματα που καλούνται να συμμορφωθούν. Επίσης, θα πρέπει να εποπτεύεται η εφαρμογή τους με την ίδια ακριβώς αυστηρότητα προς κάθε κατεύθυνση. Πριν απ' όλα, όμως, θα πρέπει της καθιέρωσης οποιωνδήποτε ρυθμίσεων να προηγείται εκτεταμένη διαβούλευση με τους ενδιαφερόμενους φορείς. Κάτι που η Τράπεζα της Ελλάδος έπραξε με ιδιαίτερη ευαισθησία κατά το χρόνο που προηγήθηκε της έκδοσης της Απόφασης 231, «τίνουσα ευήκοον ους» στις παρατηρήσεις και τους προβληματισμούς των πιστωτικών ιδρυμάτων όπως αυτοί της μεταφέρονταν μέσω του άρτια οργανωμένου μηχανισμού διαβούλευσης της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΥ ΑΠΑΙΤΟΥΝΤΑΙ
ΑΠΟ ΤΟ ΝΟΜΟ

ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΟΥ ΜΠΟΡΟΥΝ
ΝΑ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΟΥΝ
ΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΥΤΑ
(ανάλογα με την περίπτωση)

Στοιχεία Ταυτότητας

- Δελτίο Αστυνομικής Ταυτότητας
- Διαβατήρι

Παρούσα Διεύθυνση
Κατοικίας

Ασκούμενο Επάγγελμα
και Παρούσα
Επαγγελματική Διεύθυνση

Αριθμός
Μητρώου

Συστηθήκατε;

Αν όχι...
...κάντε το τώρα

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΡΑΠΕΖΩΝ
www.hba.gr

Διατραπεζικό φυλλάδιο

για την παροχή στοιχείων ταυτοποίησης της πελατείας των τραπεζών

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΤΡΑΠΕΖΩΝ

www.hba.gr

Νέοι ρόλοι,
νέες δραστηριότητες,
νέα φιλοσοφία

Από τη φύση και τη λειτουργία του, ένας διαδικτυακός τόπος πρέπει να ενσωματώνει και να αποδίδει με ευκρίνεια και σαφήνεια το εταιρικό προφίλ και τις πληροφορίες που χαρακτηρίζουν το φορέα του. Στο πλαίσιο αυτό και λαμβάνοντας υπόψη ότι η ιστοσελίδα της ΕΕΤ απευθύνεται τόσο σε τραπεζικούς, όσο και στο ευρύ κοινό, προχωρούμε στο σχεδιασμό και τη δημιουργία ενός νέου διαδικτυακού τόπου, με στόχο την περαιτέρω βελτίωση της προβολής των ήδη διαθέσιμων αλλά και νέων στοιχείων που αφορούν το τραπεζικό σύστημα της χώρας μας.

Για την αξιοποίηση του μέγιστου των δυνατοτήτων του πλέον σύγχρονου επικοινωνιακού μέσου, ο νέος διαδικτυακός τόπος της ΕΕΤ αλλάζει δομή και τεχνολογία, αναπτυσσόμενος με βασικό γνώμονα την πληρότητα του περιεχομένου, την ευκολία στην περιήγηση, την ασφάλεια και τη σύγχρονη αισθητική. Η δομή της νέας ιστοσελίδας θα αποτελείται από τις εξής κύριες ενότητες:

- Η Ένωση
- Τομείς Δραστηριότητας
- Εκπαίδευση – ETI
- Στατιστικά Στοιχεία
- Εκδόσεις
- Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
- Ομιλίες – Παρουσιάσεις
- Χρήσιμες Διευθύνσεις

Στο νέο διαδικτυακό τόπο της ΕΕΤ ο επισκέπτης θα μπορεί να αντλήσει τις πληροφορίες που τον ενδιαφέρουν, είτε η περιήγησή του οφείλεται σε επαγγελματικούς/ακαδημαϊκούς λόγους, είτε επιθυμεί απλώς να ενημερωθεί για τις δραστηριότητές μας.

Η σημασία της εκπαίδευσης στην πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας

ΤΟΥ **ΒΑΣΙΛΗ ΠΑΝΑΓΙΩΤΙΔΗ**
Ειδικού Συμβούλου, ΕΕΤ

Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Με την Απόφαση 231/4/13.10.2006 (εφεξής Απόφαση) της Επιτροπής Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων της Τράπεζας της Ελλάδος¹, καθορίζεται, για τα πιστωτικά ιδρύματα και τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, το νέο πλαίσιο αρχών για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.

Η ουσιαστική διαφοροποίηση της φιλοσοφίας και του πνεύματος του νέου αυτού πλαισίου, έναντι του καθεστώτος που ίσχυε βάσει της Εγκυκλίου Διοίκησης της Τράπεζας της Ελλάδος 16/2.8.2004, έγκειται στην προσέγγιση του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας με βάση τον κίνδυνο², και στην απομάκρυνση από περισσότερα στατικά μοντέλα, βασισμένα σε ποσοτικά κριτήρια συναλλαγών³.

¹ Απόφαση ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006, ΦΕΚ Β 1626.

² Προσέγγιση γνωστή στην αγγλική ορολογία ως Risk-Based Approach (RBA), με βάση την οποία θα πρέπει να προβλεφθούν διαφορετικές κατηγορίες λήψης μέτρων δέουσας επιμέλειας προς τους πελάτες (απλουστευμένη, κανονική και ενισχυμένη).

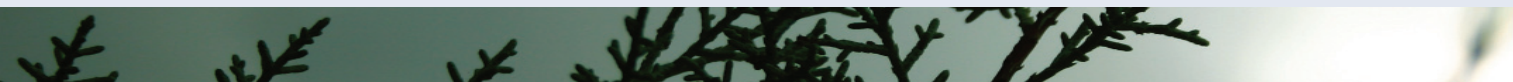
³ Χρήσιμη εν προκειμένω κρίνεται η αντιπαραβολή του κεφαλαίου 4 της Εγκυκλίου Διοίκησης 16/2.8.2004 με το κεφάλαιο 2 της Απόφασης ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006.

Όπως είναι ευνόητο, αυτή η αλλαγή φιλοσοφίας του ρυθμιστικού πλαισίου που διέπει τη συγκεκριμένη θεματική έχει επιπτώσεις στις καθημερινές λειτουργίες και την οργάνωση του πιστωτικού ιδρύματος, προκειμένου να επιτύχει την κανονιστική συμμόρφωσή του και την αύξηση της αποτελεσματικότητάς του. Σε αυτό το πλαίσιο η επιμόρφωση και η εκπαίδευση του προσωπικού, τόσο σε επίπεδο εμπλεκόμενων υπηρεσιακών μονάδων, όσο και σε επίπεδο καταστημάτων, θα πρέπει να επιτύχει τρεις βασικούς στόχους:

- την κατανόηση ότι όταν οι διαμεσολαβούντες χρηματοπιστωτικοί φορείς -και ειδικότερα τα πιστωτικά ιδρύματα- χρησιμοποιούνται ως δίαυλοι για τη νομιμοποίηση του προϊόντος παράνομων δραστηριοτήτων, η φερεγγυότητα και η σταθερότητα του ενεχόμενου φορέα, αλλά και η αξιοπιστία του χρηματοπιστωτικού συστήματος στο σύνολό του, μπορούν να κλονιστούν σοβαρά, με αποτέλεσμα την απώλεια της εμπιστοσύνης του κοινού σε αυτό,
- την κατανόηση των υποχρεώσεων, των δικαιωμάτων, των καθηκόντων και των αρμοδιοτήτων που απορρέουν από το υφιστάμενο ρυθμιστικό πλαίσιο, και
- την αποτελεσματική εφαρμογή της καταπολέμησης του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας με βάση τον κίνδυνο.

Στη συνέχεια του παρόντος άρθρου θα εξεταστεί συνοπτικά η σημασία της εκπαίδευσης και της επιμόρφωσης του προσωπικού των πιστωτικών ιδρυμάτων για την επίτευξη των παραπάνω στόχων. Συγκεκριμένα εξετάζονται:

- οι προβλέψεις της απόφασης ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006 και η επίδραση του σχετικού διεθνούς και ευρωπαϊκού ρυθμιστικού πλαισίου στη διαμόρφωσή τους (υπό 1),
- η διάκριση μεταξύ επιμόρφωσης και εκπαίδευσης του προσωπικού των πιστωτικών ιδρυμάτων (υπό 2),
- ο ρόλος της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών στην επιμόρφωση των αρμόδιων στελεχών των πιστωτικών ιδρυμάτων (υπό 3), και
- ο ρόλος του Ελληνικού Τραπεζικού Ινστιτούτου της ΕΕΤ στην εκπαίδευση του προσωπικού των πιστωτικών ιδρυμάτων (υπό 4).

1. Προβλέψεις της απόφασης ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006 για την εκπαίδευση και επιμόρφωση του προσωπικού των πιστωτικών ιδρυμάτων και η επίδραση του σχετικού διεθνούς και ευρωπαϊκού ρυθμιστικού πλαισίου

Σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο συναντώνται στις σχετικές νομικές πράξεις, γενικές αναφορές ως προς την υποχρέωση των πιστωτικών ιδρυμάτων να παρέχουν στο προσωπικό τους προγράμματα διαρκούς εκπαίδευσης και επιμόρφωσης⁴. Η Απόφαση ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006, λαμβάνοντας υπόψη αυτές τις γενικές αναφορές, τις εξειδικεύει περαιτέρω στα κεφάλαια 7 και 9. Σχετική πρόβλεψη υπήρχε και στην προγενέστερη Εγκύκλιο Διοίκησης 16/2.8.2004⁵, ωστόσο οι ρυθμίσεις της Απόφασης είναι λεπτομερέστερες, δεδομένου ότι προβλέπουν τα εξής⁶:

- την παροχή εκπαιδευτικών προγραμμάτων για τους υπαλλήλους, μεταξύ των οποίων και προγράμματα ενημέρωσης μέσω του διαδικτύου (web training),
- την ενημέρωση των υπαλλήλων αναφορικά με τη νομοθεσία, τις υποχρεώσεις του προσωπικού που απορρέουν από τις ισχύουσες διατάξεις και τις διαδικασίες που έχουν υιοθετηθεί από το πιστωτικό ίδρυμα,
- την κατάλληλη προσαρμογή του χρόνου διενέργειας και του περιεχομένου των εκπαιδευτικών προγραμμάτων ανάλογα με την κατηγορία του προσωπικού, και
- την επανάληψη σε τακτά χρονικά διαστήματα εκπαιδευτικών προγραμμάτων, έτσι ώστε να διασφαλίζεται ότι το προσωπικό γνωρίζει τα καθήκοντα και τις υποχρεώσεις του και τηρείται ενήμερο για οποιεσδήποτε νέες εξελίξεις.

Παράλληλα, τα πιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει να περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, στις πληροφορίες της ετήσιας έκθεσης που οφείλουν να υποβάλλουν στην Τράπεζα της Ελλάδος⁷:

- τα εκπαιδευτικά σεμινάρια που παρακολούθησε το αρμόδιο στέλεχος για την πρόληψη του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και το περιεχόμενό τους⁸, και
- πληροφορίες αναφορικά με την εκπαίδευση/επιμόρφωση που έγινε στο προσωπικό κατά τη διάρκεια του έτους, αναφέροντας τον αριθμό των σεμιναρίων που οργανώθηκαν, τη διάρκειά τους, τον αριθμό και τη θέση των υπαλλήλων που συμμετείχαν⁹.

⁴ Βλέπε ειδικότερα Σύσταση 15, σημείο β) της FATF, καθώς και το άρθρο 35, παρ. 1 της Οδηγίας 2005/60/ΕΚ.

⁵ Εγκύκλιος Διοίκησης της Τράπεζας της Ελλάδος αριθμ. 16/2.8.2004, κεφάλαιο 10.

⁶ Απόφαση ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006, κεφάλαιο 7, παρ. 7.2.

⁷ Η εν λόγω έκθεση θα πρέπει να υποβάλλεται στη Διεύθυνση Εποπτείας Πιστωτικού Συστήματος εντός του μηνός Μαρτίου κάθε ημερολογιακού έτους. Απόφαση ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006, κεφάλαιο 9, εδάφιο α.

⁸ *Ibid*, κεφάλαιο 9, παρ. 9.6.

⁹ *Ibid*, κεφάλαιο 9, παρ. 9.7.

2. Η ανάγκη επιμόρφωσης και εκπαίδευσης του προσωπικού των πιστωτικών ιδρυμάτων

Η κατανόηση της ανάγκης πρόληψης της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας αποτελεί την αφετηρία για την επιτυχή εφαρμογή αποτελεσματικής πολιτικής και διαδικασιών από τα πιστωτικά ιδρύματα.

Για μεθοδολογικούς σκοπούς, θα μπορούσε να γίνει διάκριση ως προς την έννοια, το περιεχόμενο και τον προσδιορισμό των εργαζομένων του πιστωτικού ιδρύματος που αφορά η επιμόρφωση και η εκπαίδευση.

Σε σχέση με την επιμόρφωση, η οποία αφορά κυρίως το αρμόδιο στέλεχος για την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και τα στελέχη/υπαλλήλους της υπηρεσιακής μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης, αυτή μπορεί, με ταξύ άλλων, να περιλαμβάνει:

- παρακολούθηση των σύγχρονων τάσεων και των πρακτικών αντιμετώπισής τους, έτσι όπως αυτές προκύπτουν από μελέτες και εκθέσεις διεθνών οργανισμών και fora¹⁰,
- ανταλλαγή απόψεων μέσω της διατραπεζικής συνεργασίας, όπως αυτή συντονίζεται στις κλαδικές ενώσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων, και
- συμμετοχή σε διεθνή και ευρωπαϊκά συνέδρια, στα οποία συζητούνται θέματα πρακτικής υλοποίησης του ρυθμιστικού πλαισίου και ενίσχυσης της αποτελεσματικότητας.

Σε ό,τι αφορά την εκπαίδευση, η οποία θα πρέπει να παρέχεται σχεδόν σε όλο το προσωπικό του πιστωτικού ιδρύματος, αυτή κατηγοριοποιείται ανάλογα με τα ακόλουθα κριτήρια:

- της διάκρισης και ευελιξίας του διδακτικού περιεχομένου ανάλογα με το είδος της τραπεζικής εργασίας (λιανική τραπεζική, επιχειρήσεις, διαχείριση κεφαλαίων κ.λπ.),
- της χρησιμοποιούμενης εκπαιδευτικής μεθοδολογίας (αίθουσα, εξ αποστάσεως, διαδίκτυο),
- της κατηγοριοποίησης του προσωπικού στο οποίο απευθύνεται το εκπαιδευτικό πρόγραμμα (νέο προσωπικό, προσωπικό εξυπηρέτησης πελατών, προσωπικό που ασχολείται με την προσέλκυση νέων πελατών κ.λπ.), και
- της συχνότητας επανάληψης.

¹⁰ Ενδεικτικά αναφέρονται το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, η Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης, η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία, το Wolfsberg Group κ.λπ.

3. Ο ρόλος της ΕΕΤ ως φορέα εκπροσώπησης των πιστωτικών ιδρυμάτων

Ο ρόλος της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών στην επιμόρφωση των αρμόδιων στελεχών των πιστωτικών ιδρυμάτων είναι πολύπλευρος και συνίσταται στα ακόλουθα:

(α) Επεξεργάζεται τις δρομολογούμενες ρυθμιστικές εξελίξεις και ενημερώνει έγκαιρα τις τράπεζες μέλη της, μέσω της αρμόδιας προς το σκοπό αυτό Διατραπεζικής Επιτροπής. Ειδικά στη σημερινή συγκυρία, κύρια πηγή των ρυθμιστικών παρεμβάσεων στο χρηματοπιστωτικό τομέα αποτελούν οι νομικές πράξεις που θεσπίζονται σε κοινοτικό επίπεδο στο πλαίσιο της προσπάθειας που καταβάλλεται για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς στην Κοινότητα¹¹.

(β) Αξιολογεί τις συνέπειες των υιοθετούμενων ρυθμίσεων, με γνώμονα την αποτελεσματική κανονιστική συμμόρφωση του τραπεζικού συστήματος. Η ΕΕΤ αναδεικνύει το ρόλο και τη σημασία της κανονιστικής συμμόρφωσης των πιστωτικών ιδρυμάτων, διότι μόνο έτσι μπορούν να αντιμετωπιστούν κίνδυνοι επιβολής νομικών κυρώσεων, σημαντικών οικονομικών ζημιών, αλλά και απώλεια φήμης.

(γ) Υποστηρίζει το έργο των τραπεζών μελών της που δραστηριοποιούνται στο εξωτερικό (ιδίως δε στις βαλκανικές χώρες), είτε μεμονωμένα είτε σε συνεργασία με αντίστοιχες ενώσεις τραπεζών, κυρίως σε επίπεδο σεμιναριακής υποστήριξης και ανταλλαγής απόψεων μεταξύ εξειδικευμένων για το συγκεκριμένο θέμα τραπεζικών στελεχών.

(δ) Εφιστά την προσοχή των μελών της στην παρακολούθηση και το συντονισμό των δράσεών τους για την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένης της τρομοκρατίας, σε επίπεδο ομίλου.

¹¹ Προς το σκοπό αυτό η ΕΕΤ συμμετέχει ενεργά στην Anti-Money Laundering Committee της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ομοσπονδίας (FBE) και παρακολουθεί τις εργασίες της European Banking Industry Committee (EBIC) στη συγκεκριμένη θεματική.

4. Ο ρόλος του Ελληνικού Τραπεζικού Ινστιτούτου ως εκπαιδευτικού φορέα της ΕΕΤ

Με αφορμή την έκδοση της Απόφασης ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006 της Τράπεζας της Ελλάδος και της Απόφασης 23/404/22.11.2006 του Διοικητικού Συμβουλίου της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς¹², το ΕΤΙ έχει δρομολογήσει τη διαμόρφωση ενός νέου εκπαιδευτικού προγράμματος¹³, με στόχο την ικανοποίηση των διαρκώς μεταβαλλόμενων και σύνθετων αναγκών εκπαίδευσης σε μια θεματική ενότητα που αφορά το σύνολο των εργαζομένων σε τράπεζες, επενδυτικές και ασφαλιστικές επιχειρήσεις, αλλά και τρίτων¹⁴.

Το νέο αυτό εκπαιδευτικό πρόγραμμα, η δομή του οποίου παρουσιάζεται σχηματικά στον ακόλουθο πίνακα, επιδιώκει την κάλυψη των αναγκών εκπαίδευσης των υπαλλήλων των πιστωτικών ιδρυμάτων και χρηματοπιστωτικών οργανισμών και λειτουργεί επικουρικά προς τα εκπαιδευτικά προγράμματα που θα αναπτύξει το κάθε εποπτευόμενο ίδρυμα, περιγράφοντας αναλυτικά την πολιτική και τις διαδικασίες του για την αποτελεσματική εφαρμογή του πλαισίου αρχών¹⁵ των αποφάσεων της Τράπεζας της Ελλάδος και της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς¹⁶.

¹² ΦΕΚ Β' 1803/2006.

¹³ Το ΕΤΙ παρέχει εκπαιδευτικά προγράμματα αίθουσας και εξ αποστάσεως στη θεματική της καταπολέμησης του ξεπλύματος χρήματος από το 1996, σε συνέχεια της έκδοσης του Νόμου 2331/1995. Τα εν λόγω εκπαιδευτικά προγράμματα επικαιροποιούνται κάθε φορά που επέρχονται ουσιαστικές μεταβολές του κανονιστικού πλαισίου.

¹⁴ Το νέο εκπαιδευτικό πρόγραμμα του ΕΤΙ θα αρχίσει να προσφέρεται σταδιακά, από τον Απρίλιο του 2007.

¹⁵ Όπως η ταυτοποίηση και πιστοποίηση της ταυτότητας των πελατών, η τήρηση αρχείου, ο χειρισμός ύποπτων συναλλαγών και η εσωτερική αναφορά.

¹⁶ Απόφαση ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006 και Απόφαση Διοικητικού Συμβουλίου 23/404/22.11.2006 αντίστοιχα.

Δομή εκπαιδευτικού προγράμματος ΕΤΙ		
Χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες	Ομάδα εκπαιδευομένων	Εκπαιδευτική μεθοδολογία
ΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ	1. Νέο προσωπικό	Σεμινάριο αίθουσας ενταγμένο στο πιστοποιημένο πρόγραμμα θεμελιωδών γνώσεων τραπεζικής του ΕΤΙ
	2. Προσωπικό προσέλκυσης νέων πελατών, το οποίο δεν εμπίπτει στο άμεσα απασχολούμενο προσωπικό της τράπεζας	Σεμινάριο αίθουσας και εξ αποστάσεως
	3. Προσωπικό δικτύου	Σεμινάριο αίθουσας και εξ αποστάσεως
	4. Διευθυντές/υποδιευθυντές δικτύου και προσωπικό εξυπηρέτησης πελατείας	Σεμινάριο αίθουσας και εξ αποστάσεως
	5. Προσωπικό συγκεκριμένων διευθύνσεων της τράπεζας (π.χ. asset management, private banking)	Σεμινάριο αίθουσας και εξ αποστάσεως
ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΕΣ	1. Προσωπικό ΕΠΕΥ, ΑΧΕ, ΑΕΔΑΚ	Σεμινάριο αίθουσας και εξ αποστάσεως
	2. Αρμόδια στελέχη (compliance officers) ΕΠΕΥ, ΑΧΕ, ΑΕΔΑΚ	Σεμινάριο αίθουσας και εξ αποστάσεως
ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ	1. Προσωπικό ΑΕΕΓΑ	Σεμινάριο αίθουσας και εξ αποστάσεως
	2. Αρμόδια στελέχη (compliance officers) ΑΕΕΓΑ	Σεμινάριο αίθουσας και εξ αποστάσεως